

Locale Belangen

Orgaan van de Vereeniging voor Locale Belangen.

Verschijnt den 1sten en 16den van elk maand.

De Vereeniging is opgericht in 1912 en als rechtspersoon erkend bij Gouvernementsbesluit d. d. 1 Juli 1922 No. 75. Zij stelt zich ten doel, de ontwikkeling van het gewestelijk en plaatselijk zelfbestuur en de algemeene belangen van locale ressorten te bevorderen.

Commissie van Redactie:

H. J. DROST, F. W. M. KERCHMAN, G. de RAAD, R. SLAMET.

Redactie-Secretaris: H. OBBINK.

Redacteur voor lokaal-technische aangelegenheden: J. J. G. E. RÜCKERT.

Vaste medewerkers: Mr. C. J. van HASSELT, Gerard JANSEN, Mr. M. D. de JONG,
Th. van KEMPEN, en Dr. H. J. LEVELT.

Opneming van een stuk beteekent niet, dat de Redactie zich met den inhoud vereenigt.

Alle stukken uitsluitend te adresseeren: POSTBOX 38, SEMARANG.

Opstellen over Staats- en Gemeenterecht.

door Mr. J. TEN BRINK.

II.

Het petitie-recht der openbare gemeenschappen.

In de laatste tijden ontwikkelt zich bij de Regentschapsraden een zekere activiteit op het gebied van het aannemen van „moties”, en met name van moties, die zich bewegen op een terrein, dat niet gezegd kan worden te behooren tot dat waarop de werkzaamheden van die raden naar de wettelijke voorschriften overigens liggen.

Zoo nam de Regentschapsraad van Tasikmalaja in Januari 1930 een motie aan, bij welke er bij de Regeering op aangedrongen werd het minimum-belastbaar inkomen der inkomstenbelasting van f 120.— 's jaars te brengen of f 300.— 's jaars. De Regentschapsraad van Garoet besloot in April van dit jaar de Regeering in overweging te geven het door den Pandhuisdienst ontvangen surplus uit de verkoopen van oningeloste panden aan de betrokken regentschappen te doen uitkeeren. In dezelfde maand nam de Regentschapsraad van Bandoeng een besluit, waarbij de Regent van Bandoeng werd uitgenoodigd bij de bevoegde autoriteit stappen te doen om de Regeering voor te stellen artikel 6 lid 2 der landrente-ordonnantie 1927 (Staatsblad 163) zoodanig te wijzigen, dat het vastgestelde belastingvrij gedeelte

van 10 pikols padi per bouw ten behoeve van de berekening van de belastbare opbrengst, zou worden verhoogd tot 15 of 20 pikols per bouw. In Juni van dit jaar nam de Regentschapsraad van Madjalengka een motie aan waarbij de wenschelijkheid werd uitgesproken van wijziging der Provinciale Verkeersverordening, waardoor het toezicht op regentschapswegen door ambtenaren van het regentschap zou mogelijk worden. Meerdere Regentschapsraden betuigden hunne instemming, hetzij met het eene hetzij met een der andere besluiten; die betuigingen geschiedden in den vorm van een motie, ter kennis te brengen van de Regeering.

Dit verschijnsel stelt een vraag aan de orde, die zoowel provincie, als gemeente en regentschap raakt. Hoe ver strekt zich uit de bevoegdheid van den provincialen raad om de belangen der provincie en van hare ingezetenen bij den Gouverneur-Generaal en den Volksraad voor te staan (art. 61 P. O.); hoever de bevoegdheid van den stadsgemeenteraad om desgelijks te doen ten aanzien van de belangen der stadsgemeente en van hare ingezetenen bij den G. G., den Volksraad, den provincialen raad, den Gouverneur en den resident (art. 72 S. G. O.); en hoever de bevoegdheid van den regentschapsraad, voor welk lichaam artikel 53 der Rg. O. een gelijke bepaling heeft als de aangehaalde, maar dan voor de belangen van het regentschap en van zijne ingezetenen, en onder toevoeging aan de voor de stadsgemeente genoemde autoriteiten en lichamen, van het College van Gedeputeerden. De vraag is: kan een van deze autoriteiten en lichamen op eenig vertoog, besluit of motie van een der raden te kennen geven: hierop antwoord ik niet, dan wel: dit stuk deponeer ik, want gij, raad, gaat hiermede uw bevoegdheid te buiten?

Bij de beantwoording van deze vraag zal het noodig zijn na te gaan wat in Nederland daaromtrent de opvatting is. Immers, de artikelen 138 en 148 van de Grondwet bepalen, het eerste dat de Staten de belangen van hun provinciën en van hare ingezetenen bij den Koning en bij de Staten-Generaal kunnen voorstaan; het tweede, dat „de gemelde besturen” (de gemeentebesturen) de belangen van hunne gemeenten en van hare ingezetenen kunnen voorstaan bij den Koning, bij de Staten-Generaal en bij de Staten der provincie, waartoe zij behooren. De artikelen 93 der Provinciale wet,¹⁾ en 128 van de Gemeentewet herhalen deze grondwettelijke bepalingen. Onze artikelen zijn van deze voorschriften een directe navolging.

¹⁾ Krachtens artikel 182 van de „wet regelende de samenstelling en macht van de Provinciale Staten” kan die wet worden aangehaald onder den titel van „provinciale wet”. Taalkundig is dit onjuist, „Provinciale wet” betekent: wet *van* de provincie, zooals provinciale verordening is: verordening *van* de provincie. Juist zou zijn te spreken van „Provinciewet”, zooals krachtens artikel 311 van de „Gemeentewet” die wet gemeentewet wordt genoemd, en niet: gemeentelijke wet.

Zij kunnen
landsche
met de
overgepl
over de
ten ten
tische ze
Indische
te bouw
kerheder
veelal ni
aan goe
leveren.
voor eer
gen dan
spraken
zal men
recht.

Wat
bestaan
Kroon v
noeg al
de Kroo
gemaakt
brengt
eenige
Nederla
ander c

Alvor

de oog

Het

recht.

zijn op

alleen

raden

der Ind

belange

Genera

geeft.

autorite

Is het

Zij kunnen dus bezwaarlijk een andere strekking hebben dan de Nederlandsche. Als met zoovele bepalingen in ons staatsrecht het geval is, is met de navolging der Nederlandsche voorschriften, in dat staatsrecht overgeplant een reeks van vraagstukken en historische complicaties, waarover de Nederlandsche staatsrechtskenners sinds jaar en dag hun inzichten ten beste gaven, welke inzichten echter niet in alle gevallen tot praktische zekerheden kunnen leiden. Het had in de macht gelegen van den Indischen wetgever, — die voor de taak stond een geheel nieuw stelsel op te bouwen, — door positieve bepalingen in de wet zelve de talloze onzekerheden op te heffen en Gordiaansche knopen door te hakken. Dat dit veelal niet geschied is, kan zekerlijk niet toegeschreven worden aan gebrek aan goeden wil; voor een groot deel wèl aan de noodzaak snel werk te leveren. Aldus, het oude zeer is, met het goede mee overgenomen. En voor een groot deel geldt voor de uitlegging van onze wettelijke bepalingen dan ook de Nederlandsche jurisprudentie, zoowel bestaande in uitspraken van de Kroon als van den Hoogen Raad; en waar die ontbreken, zal men te rade moeten gaan bij de Nederlandsche schrijvers over staatsrecht.

Wat het „petitie-recht” betreft zal alleen het laatste mogelijk zijn. Er bestaan omtrent het aan de orde gesteld vraagpunt uitspraken van de Kroon van ouderen datum; maar de juistheid daarvan wordt door nagenoeg alle deskundigen ontkend. Het ontbreken van latere uitspraken van de Kroon kan er op wijzen dat Zij het inzicht der schrijvers tot het Hare gemaakt heeft; immers het zal blijken dat de meening dier schrijvers meebrengt dat de Kroon hier nagenoeg nimmer kan ingrijpen met het doel eenige petitie onwettig te verklaren. Het is dus zaak na te gaan hoe de Nederlandsche schrijvers over deze materie oordeelen. Bedoeling is een en ander ook kritisch in beschouwing te nemen.

Alvorens daartoe over te gaan valt echter een prealabele kwestie onder de oogen te zien.

Het geldt hier voor Nederland een door de Grondwet gewaarborgd recht. We kunnen dus verwachten, dat voor Indië dergelijke bepalingen zijn opgenomen in de *Indische Staatsregeling*. Inderdaad is dit zoo; maar alleen voor de „locale raden”, en niet voor de provinciale raden en de raden der „zelfstandige gemeenschappen”. Het eerste lid van artikel 125 der Indische Staatregeling kent aan de locale raden de bevoegdheid toe de belangen van het gebied, waarvoor zij zijn ingesteld, bij den Gouverneur-Generaal voor te staan. Dit is belangrijk minder dan wat de Grondwet geeft. Immers de belangen der ingezetenen zijn verdwenen; en de eenige autoriteit tot wie de raden zich richten kunnen is de Gouverneur-Generaal. Is het nu wel wettelijk geoorloofd bij ordonnantie aan dit recht voor provincie

en zelfstandige gemeenschappen uitbreiding te geven, zooals geschiedde? Artikel 122 der Indische Staatsregeling bepaalt, dat voorzover bij of krachtens de artikelen 119 en 121, — die de fundamenteele regelen voor provincie, en stadgemeente en regentschap bevatten, — geen andere regelen zijn gesteld, op die lichamen van toepassing zijn de voorschriften in de artikelen 123, 124 en 125 gesteld voor de locale raden. Artikelen 119 en 121 spreken in 't geheel niet van het petitie-recht. En waar nu in Nederland voor provincie en gemeente het de Grondwet is, die dat recht toekent, en de Indische Staatsregeling zulks dan ook doet voor de locale raden, daar kan men concluderen dat, — aangezien de I. S. voor provincie en gemeenschap (waarmede hier en elders bedoeld wordt de „zelfstandige gemeenschap” van art. 121 I. S.) elk voorschrift mist, — krachtens artikel 122 dier wet voor deze lichamen ten aanzien van het petitie-recht de bepaling moet gelden, in artikel 125 voor de locale raden gesteld. Dit zou dan meebrengen dat de ordonnantie aan het recht, zooals het daar omschreven is, geen uitbreiding kan geven; zoodat dan de artikelen 61 P. O., 71 S. G. O., en 53 Rg. O. onwettig zouden zijn.

Dit is echter niet de gangbare opvatting. Artikel 122 der I. S. stelt de voorschriften voor de locale raden bij die wet gegeven, voor provincie en gemeenschappen alleen in werking, voorzover niet alleen *bij* doch ook *krachtens* de artikelen 119 en 121 geen andere regelen zijn gesteld. Nu is in het zevende lid van artikel 119 en in het vierde lid van artikel 121 bepaald, dat bij ordonnantie o.m. de inrichting, de bevoegdheid en de verplichtingen van de besturen der provincies en der gemeenschappen worden geregeld. Alleen dus wanneer ook de ordonnantie deze materie niet zou regelen, zou het eerste lid van artikel 125 voor alle openbare gemeenschappen gelden. En waar aan de regeling bij ordonnantie door de I. S. wat het petitie-recht betreft voor provincie en gemeenschap geen enkele band is aangelegd, is de ordonnantiegever *) bij die regeling vrij.

Is hiermede de wettigheid van onze bepalingen vastgesteld, dan kunnen wij tot het onderzoek naar hare strekking terugkeeren.

Kenmerkend voor het onderzoek der staatsrecht-schrijvers naar den omvang van het „petitie-recht” der besturen van de openbare gemeenschappen is,

*) In de administratie is men gewoon te spreken van de „ordonnantie-wetgever”; dit is een onverdedigbaar gebruik. Weliswaar wordt van „de wet” wel gesproken in de beteekenis van ieder product van wetgeving (zooals b.v. in de Inlandsche gemeente-ordonnanties); doch zoodra tegenover de wet gesteld wordt een andere species van het genus „wet”, wordt de wet mede species. Kan men spreken van den verordening-wetgever, of van den besluit-wetgever? Al doet de combinatie „ordonnantie-gever” in het eerst wellicht vreemd aan, die combinatie is even logisch als die van wetgever

dat zij z
der Gro
het peti
lichamen
behoore

De r
aan we
onderw
hooren t
148 Gr
toekenn
dan da
werkkri
wegval
onderw
wordt;
lijk bel
zelf.

Reec
Grond
Grond
die ni
van b
artikelo
van p
toeken
De be
petition
Lands
zaamh
van a
niets,

Mr.
niets -
gezon
ander
nering
afdeel
138

1) Aa
2) De

dat zij zich de vraag stellen welke beteekenis aan de artikelen 138 en 148 der Grondwet moet worden toegekend *naast* artikel 8 dier wet, welk artikel het petitie-recht toekent aan een ieder, en daarnaast aan „wettig bestaande lichamen”, doch alleen over onderwerpen tot hun bepaalden werkkring behoorende.

De redeneering is in hoofdzaak nu zoo: aangezien artikel 8 Grondwet aan wettig bestaande lichamen het recht van petitionnement toekent over onderwerpen tot hun werkkring behoorende, en de provincie en gemeente behooren tot de wettig bestaande lichamen; en aangezien voorts de artikelen 138 en 148 Grondwet het petitie-recht nog eens uitdrukkelijk aan die lichamen toekennen, kan de beteekenis van deze laatste bepalingen geen andere zijn, dan dat daarbij de restrictie van artikel 8 tot „de onderwerpen tot hun werkkring behorend”—die in de artikelen 138 en 148 niet wordt gesteld—wegvalt; dus: dat provincie en gemeente kunnen petitionneeren over ieder onderwerp, waarover zulks door hen noodig of wenschelijk geoordeeld wordt; wel moet het „voorstaan” gegrond zijn op provinciaal of gemeentelijk belang; doch of zulks het geval is, beoordeelt het petitionneerend college zelf.

Reeds bij Thorbecke ¹⁾ vindt men dezen gedachtengang. Artikel 161 der Grondwet van 1815 (het individueele petitie-recht van artikel 8 van onze Grondwet) sluit het indienen van verzoeken van provincie en gemeente uit, die niet liggen op het terrein van wetten of van algemeene maatregelen van bestuur, welker uitvoering hun niet is opgedragen. Indien nu in de artikelen 151 en 160 (der Grondwet van 1815), die het recht van voorstaan van provinciale en gemeentelijke belangen en der ingezetenen daarvan toekennen, hetzelfde zou worden gezegd, dan zijn die artikelen overtoellig. De beteekenis daarvan is dus, dat provincie en gemeente ook kunnen petitionneeren omtrent andere takken van algemeene Landswetgeving en Landsbestuur, *niet* behoorende tot de onderwerpen hunner bepaalde werkzaamheden. Deze artikelen zijn dus een verruiming van het petitie-recht van artikel 161 (van 1815). Zeggen deze artikelen dit niet, dan zeggen zij niets, — zoo concludeert Mr. Thorbecke.

Mr. Buijs ²⁾ sluit zich hierbij aan. Of de bepaling beteekent volstrekt niets — en zulks te onderstellen zou in strijd zijn met de eischen van een gezonde wetsverklaring — of zij strekt om een recht te geven, dat aan andere corporaties onthouden is — zegt deze schrijver. Hij brengt in herinnering dat bij de behandeling van de nieuwe grondwet (van 1848) in de afdeelingen der Tweede Kamer door sommige leden de voorschriften (thans 138 en 148 Grondwet) geheel overbodig werden geacht. Zeer vele andere

¹⁾ Aanteekeningen op de grondwet (van 1815) ad art. 151 en 161.

²⁾ De Grondwet, deel II, ad art. 134.

leden meenden, dat juist het artikel over het algemeen petitie-recht de bepalingen noodig maakte, omdat zonder deze, provincie en gemeente slechts zouden kunnen petitionneeren „over onderwerpen tot hunne bepaalde werkzaamheden behoorend”. De Regeering stond op het standpunt: baten de bepalingen niet, ze schaden niet. Mr. Buys concludeert, dat zoo men de provincie en gemeente inderdaad op één lijn had willen stellen met alle andere corporatiën, met het algemeen voorschrift omtrent het petitie-recht in de Grondwet uiteraard had kunnen volstaan zijn.

Is dan eenmaal aanvaard, dat aan provincie en gemeente een ruimer recht toekomt, dan rijst de vraag: hoever reikt dan het gegeven recht. Door logische bewijsvoering komt deze schrijver dan tot de conclusie, dat zoo provincie of gemeente petitionneert, het in den aard der zaak ligt, dat zij zich bezig houden met onderwerpen, waarover zij zelven *niet* te beslissen hebben (anders was het petitionnement overbodig), — waar die onderwerpen juist behooren tot de bevoegdheid van de macht, aan wie het adres wordt toegezonden; voorts dat het de provincie en de gemeente zelf is, die beslist of hare belangen, dan wel die van hare ingezetenen bij de zaak betrokken zijn. De grondwettigheid van het verzoek hangt af van het al of niet bestaan van de *subjectieve* overtuiging bij den verzoeker, dat hij in het belang van provincie, gemeente of ingezetenen handelt.

Mr. Oppenheim ¹⁾ opent de bespreking van dit onderwerp ook met de vraag, of artikel 148 Grondwet wel noodig is naast artikel 8 dier wet. Zooals Buys voor de Grondwet van 1848, memoreert deze schrijver voor de herziening van 1887, dat bij de behandeling der voorstellen de opmerking vernomen werd, dat de artikelen 138 en 148 Grondwet naast artikel 8 dier wet overtollig waren. Ook ditmaal betoont de Regeering Zich neutraal, zeggende het er voor te houden dat de Provinciale Staten (en gemeentebesturen) prijs stellen op hun behoud, en dat zij — overigens de gemaakte opmerking deelende — ze daarom behield. Professor Oppenheim acht het niet aannemelijk, dat de Grondwet drie maal hetzelfde zou zeggen, en wijst er op, dat artikel 148 veel ruimer is dan artikel 8. Provinciale- en gemeentebesturen *staan* de belangen hunner gewesten en gemeenten *voor*, d.i. „zij spreken als zij, en zoo dikwijls zij deze belangen aangetast of bedreigd wanen”. En hoever deze besturen daarbij gaan kunnen teekent deze schrijver, in aansluiting aan Buys' meening, door te zeggen: „de gemeentebesturen petitionneeren over welk onderwerp zij willen, als zij van oordeel mochten wezen daarmede „de belangen hunner gemeente of van hare ingezetenen te dienen”.

Van Loenen ²⁾ constateert, dat in de practijk een zeer ruime opvatting

¹⁾ Het Nederlandsch Gemeenterecht, deel I, blz. 156 e. v.

²⁾ De Gemeentewet en hare toepassing, deel II ad art. 120.

van h
laatste
worde
bepaa

In l
8 Gro
dier
woord
kend
der h
lid, m
schille

Me
slecht
de sc
de T
van g
noots
Heem
van 2
ontwo

Wa
het re
bespr
„tot l
„maa
en ha
„petit

Blij
der a
aan a
keerd
ontsta
Gron

He
overh
werd

¹⁾ H
²⁾ St
In
³⁾ C

van het petitie-recht der gemeente-besturen wordt gehuldigd, en dat uit de laatste jaren geen voorbeelden meer bekend zijn, dat adressen terzijde worden gelegd, omdat die besturen incompetent werden verklaard over een bepaalde aangelegenheid te petitionneeren.

In het werk van Prof. Kranenburg wordt wel het petitie-recht van artikel 8 Grondwet uitvoerig behandeld¹⁾, doch van de artikelen 138 en 148 dier wet wordt niet meer gezegd, dan dat daarin nog eens met zooveel woorden aan provinciaal en gemeente-bestuur de bevoegdheid wordt toegekend de belangen van hun corporaties en hare ingezetenen bij de organen der hoogere corporaties voor te staan; „vrij overbodig naast art. 8 laatste lid, mits dit artikel niet te eng wordt uitgelegd”. De schrijver acht de verschillende bepalingen dus nagenoeg practisch indientiek.

Meerdere meeningen aan te halen schijnt niet noodig. Vermeld worde slechts, dat de laatste officieele uitingen, dat een andere meening dan door de schrijvers voorgestaan, de juiste is, zijn geweest het deponeeren door de Tweede Kamer der Staten Generaal in 1853 van verschillende adressen van gemeenteraden, waarin op verwerping van de wet op de kerkgenootschappen werd aangedrongen; en het verhinderen door den Minister Heemskerk in 1867 van een buitengewone zitting van de Provinciale Staten van Zuid Holland, ter bespreking van een adres aan den Koning over een ontworpen spoorlijn.

Wat betreft het Indisch staatsrecht worde nog aangehaald dat Kleintjes,²⁾ het recht van voorstaan van belangen van vertegenwoordigende colleges besprekend, zegt: „Dit petitie-recht is dus niet beperkt tot de onderwerpen, „tot hunne bepaalde werkzaamheden of bepaalden werkkring behoorende, „maar betreft alles, wat die colleges als belang van hun rechtsgemeenschap en hare ingezetenen aanmerken”. Ook hier dus vergelijking met het eigenlijk „petitie-recht” (Indische Staatsregeling art. 166).

Blijkt uit het vorenstaande, dat de verschillende schrijvers de beteekenis der artikelen 138 en 148 Grondwet en de ratio van haar bestaan afmeten aan artikel 8 dier wet, naar mijn oordeel zijn zij daarmede op den verkeerden weg. Tot deze conclusie voert een historisch onderzoek naar het ontstaan der bepalingen, waarin ik mij thans, eerst voor artikel 8 der Grondwet, en vervolgens voor de artikelen 138 en 148 moge begeven.

Het recht van den burger om zich met meeningen en klachten tot de overheid te wenden werd reeds vastgelegd in den „Bill of rights”.³⁾ Erkend werd dit recht in de eerste Fransche Constitutie van 1791; omschrijving

¹⁾ Het Nederlandsch Staatsrecht, deel II blz. 445 e. v.

²⁾ Staatsinstellingen van Ned. Indië, deel I blz. 163; zie ook Westra, Nederlandsch-Indisch provinciaal recht, blz. 91.

³⁾ Oppenheim, deel I blz. 157.

vond het in artikel 364 van de Fransche Constitutie van 1795.¹⁾ In nage-
noeg gelijk gebleven omschrijving wordt het recht in opvolgende regelin-
gen der Bataafsche Republiek gewaarborgd. De vorm waarin het in onze
Constitutie van 1805 werd opgenomen, beheerscht de thans nog geldende
bepaling van onze Grondwet.

De schets van Van Hogendorp zwijgt er over; de zoogenaamde „grond-
rechten” waartoe het petitie-recht behoort, zijn daaruit weggelaten. Onze
eerste Grondwet (1814) kent dan ook het recht van petitie *niet*. Bij de
besprekingen over den Grondwet, die voor het Vereenigd Koninkrijk zou
gelden, waren het de Belgische leden van de Gemengde Commissie, die
bij monde van den heer Leclerc op opname van de „grondrechten” in de
grondwet opkwamen.²⁾ Zij wenschten een „Kapittel van algemeene dispo-
sitie”, waartegen de Noordelijke leden der commissie zich echter verzetten;
van Hogendorp merkte op, dat „alle die beginselen de facto bij ons bestaan”.
Het lid Elout argumenteerde, dat een ieder zich aan de Staten-Generaal
bij requeste over zijn eigen belangen kan adresseeren; hij achtte het niet
alleen noodeloos maar ook gevaarlijk het vrije petitie-recht, en het recht
van drukpersvrijheid in de constitutie op te nemen. De Belgische leden ble-
ven echter aandringen, en verklaarden dat het opnemen van de grondrech-
ten, die zij de essentia van alle mogelijke grondwetten achtten, bij hen ge-
rustheid en aangenaamheid zou wekken. Ten aanzien van het petitie-recht
wenschten zij deze bepaling. „Tous les habitants du royaume ont le droit
„d'adresser des pétitions aux autorités constituées.”

Hoewel het nu tot een hoofdstuk „Dispositions générales — waarin voor
een goed deel de „droits individuels” van de „Déclaration des droits de l’
homme” zouden nawerken — niet kwam, werd toch op meerdere punten aan het
verlangen der Belgische groep voldaan. Het petitie-recht vindt — wat de
plaats betreft minder gelukkig — als „algemeene beschikking” regeling als
afzonderlijke afdeeling van het vierde hoofdstuk „Van de Staten der Pro-
vinciën”. Op voetspoor van de Constitutie van 1805 kwam het voorschrift
te luiden: „Ieder ingezetene heeft het regt om verzoeken aan de bevoeg-
de macht schriftelijk in te dienen, mits die persoonlijk en niet uit naam van
meerderen worden ondertekend, welk laatste alleen zal kunnen geschieden
door of van wege lichamen „wettiglijk zamengesteld en als zoodanig erkend,
en in dat geval niet anders dan over onderwerpen tot derzelve bepaalde
werkzaamheden behorende”. Men vergelijke hierbij den tegenwoordigen
tekst van artikel 8 Grondwet.

Zoowel uit den tekst, als uit de beraadslagingen, die tot het opnemen

¹⁾ Zie : Léon Duguit et Henry Monnier, Les Constitutions et les principales lois
politiques de la France, depuis 1789, blz. 4 en 117 van de Textes.

²⁾ Colenbrander, Ontstaan der Grondwet, deel II blz. 469 en 474 e. v.

dezer b
geldt
de mach
bestaan
de gro
nemen
„misbru
„verzo
„natie
„zij we
„volks

Bij
meenin
dat re
overbo
om het
dat de
wanne
presen

Wat
Grond

De S
„Art

„bevel
„te ve
„dezel

Met
de hi
bestur
sche
kenne

„Ar
„zelve
„voor
„zijn

Me
een r
wind
De
onder

*) C

dezer bepaling in onze Grondwet voerden, blijkt dat het hier uitsluitend geldt het aan ieder burger toekomend recht zich tot de gestelde machten te wenden *met individueele grieven en verlangens*, — aan wettig bestaande lichamen toegekend ten aanzien van hun arbeidsveld. Tot de gronden waarop de Commissie voorstelde het petitie-recht op te nemen behooren o. m. de volgende: *) „dat van dit regt geen misbruik te wagten is wanneer hetzelfde wordt bepaald *tot individueele verzoeken en bijzondere verlangens*”; en: „dat een groot gedeelte der natie een zekere waarborg voor hare vrijheid en regten vinden zal, wanneer zij weet dat alle *individueele bezwaren* bij de vertegenwoordiging des volks ingebracht kunnen worden”.

Bij een volgende discussie, waarbij meerdere leden der Commissie de meening aanhingen, dat zoo de Grondwet het petionneeren niet verbiedt, dat recht een ieder vrij staat, en dat dus het opnemen in de grondwet overbodig zou zijn, werd daartegen aangevoerd, dat opname noodig was om het principe te consacreeren, dat ieder het vermogen daartoe heeft, en dat de uitspraak van die wet dat een ieder over zijn individueele belangen, wanneer die geschonden zijn, een request aan de Staten Generaal kan presentceeren, noodig was, opdat geen wet zulks later verbiede.

Wat leert de geschiedenis ten aanzien van de artikelen 138 en 148 Grondwet?

De Staatsregeling van 1798 had de volgende voorschriften:

„Art. 149. Zij vermogen, in geen geval, de uitvoering dier wetten en bevelen zoo min als der Decreeten van Geregthoven in hun Departement, te vertragen of te schorsen, noch ook aan hunne Ingezeten en iet, met dezelve strijdig, te geschieden”.

Met „Zij” worden bedoeld de Departementaale en Gemeente-Besturen; de hier genoemde „wetten en bevelen” zijn de zoodanige, die aan die besturen vanwege het Uitvoerend Bewind werden toegezonden. De historische ondergrond voor deze bepaling is zelfs voor den oppervlakkigen kenner der Nederlandsche geschiedenis, duidelijk.

„Art. 150. Zij kunnen, echter, aan het Uitvoerend Bewind, en door het zelve aan het vertegenwoordigd Lichaam, Verzoeken inzenden, hetzij tot voordragt van bezwaar, of tot voorstel van nuttige inrigtingen, elk voor zijn bijzonder Departement of Gemeente”.

Men merke op, dat door de laatste woorden aan de provinciale besturen een recht van initiatief ten aanzien van het beleid van het Uitvoerend Bewind wordt toegekend.

De laatste voorschrift gaf van Hogendorp aanleiding in zijn eerste Schets onder 47° o. m. de volgende bepaling op te nemen: „Zij (de Staten der

*) Colenbrander II blz. 476.

„Provintien) mogen de belangen der Provintien, Steden, Collegien en Ingezetenen ondersteunen bij den Koning en de Staaten-Generaal” ¹⁾. In de derde Schets wordt dit: „Zij (de Staten der Provintien) bevljhtigen zich de geschillen tusschen Steden, Heerlijkheden, Geregten, Collegien, kan het zijn, in der minne bij te leggen, zonder den weg van regten in te slaan; zij mogen de belangen van alle dezelve, en die van hare Provintie in het bijzonder, bij den Souvereinen Vorst, en bij de Staten Generaal voorstaan” ²⁾. Ten slotte luidt de bepaling in de Grondwet van 1814 (art. 92): „Zij mogen de belangen van hunne Provinciën of Landschappen en derzelver Ingezetenen bij den Souvereinen Vorst en de Staten Generaal voorstaan”.

Het ging hier om een der attributen van de Provinciale Staten, waarover bij de samenstelling van de Grondwet voor 1814 zoo uitvoerig is gediscussieerd.

Twee zaken zijn hierbij in het oog te houden: ten eerste dat in deze grondwet van 1814 van het algemeen individueel petitie-recht — als gezegd — geen sprake was; en ten tweede, dat het artikel 92 dier Constitutie in 't geheel nie-regelt een petitie-recht van de Staten, doch aan de Staten toekent *een zelft standig recht* om de *belangen* van de provincie en van hare ingezetenen bij vorst en volksvertegenwoordiging *voor te staan*; een recht dat met het „petitie-recht” niets heeft uit te staan, en dat oplevert *een rech sui generis* van de Staten. Als dragers van grondwettelijk toegekend gezag, wordt den Staten het recht toegekend hun stem te doen hooren bij vorst en volksvertegenwoordiging, zoodra zij meenen dat de belangen van de provincie of van de ingezetenen in gevaar zijn, of bevordering vragen; het „voorstaan van belangen” is een ruime uitdrukking, die zoowel omvat het opkomen voor belangen, die men verwaarloost of geschonden acht, als het aanbevelen van maatregelen, die de belangen kunnen bevorderen; de strekking van de bepaling in de Staatsregeling van 1798 wordt hierin terug gevonden. De bepaling is — reeds in den vorm waarin zij in 1798 was vervat — een staatsrechtelijke attributie van een bepaalde bevoegdheid, zooals b. v. er ook een vervat is in artikel 134 van onze Grondwet, bepalend dat aan de Staten de regeling en het bestuur van de huishouding der provincie wordt overgelaten.

De Grondwet van 1815 brengt nu, in geenerlei verband met deze bevoegdheid van de Staten, aan alle ingezetenen van het Koninkrijk en aan alle lichamen wettiglijk samengesteld in artikel 161 het „petitie-recht”. Een ingezetenen of een lichaam, zich bij petitie tot de Regeering wendend, oefent volstrekt niet het zelfde recht uit, dat de Staten krachtens artikel

1) Colenbrander 1 blz. 9.

2) t. a. p. blz. 52.

151 die
1814 —
gezetenen
„petitie
voor d
wet; zi
burger

Het
grondw
en die
groep v
der bu
van d
„ligcha
betreft

Ston
menge
lichem
door c
aangel
een de
den v
„gron
signée
„droit
van d
1795)

„To
„pétit
„en p
lemen

In c
mogel
ten, —
collec
reeds
artike
ons r
zijn v

*) In
vi

151 dier Grondwet — in wezen gelijk aan artikel 92 der Grondwet van 1814 — uitoefenen, wanneer zij de belangen der Provincie of van hare ingezetenen voorstaan. En evenmin omgekeerd: De Staten oefenen niet het „petitie-recht” uit, — dat voor hen dan wat ruimer zou gesteld zijn dan voor den „burger” —, ingeval zij optreden krachtens artikel 151 dier Grondwet; zij hanteeren alsdan een speciaal aan hen toegekende, en voor een burger *onbestaanbare*, staatsrechtelijke bevoegdheid.

Het petitie-recht — wij vermeldde het reeds — behoort tot de groep der *grondrechten*, dat zijn de rechten, die *den burger* in den staat zijn gewaarborgd, en die de verhouding van *het individu* jegens de Overheid regelen; in die groep vormt het een der waarborgen van de staatkundige en geestelijke vrijheid der burgers, en van hun wettige vereenigingen. Want dit is, naar den aard van dit recht, de beteekenis van het toekennen van het petitie-recht ook aan „ligchamen wettiglijk zamengesteld en als zoodanig erkend” voor zoover betreft „onderwerpen tot derzelver bepaalde werkzaamheden behorende”.

Stond het onomstootelijk vast, dat onder de „ligchamen wettiglijk zamengesteld”, — in onze Grondwet (artikel 8) geworden tot „wettig bestaande lichamen”, — niet begrepen kunnen worden de openbare gemeenschappen door de Grondwet ingesteld, dan zouden betoogen, als van onze schrijvers aangehaald, uiteraard achterwege zijn gebleven. De woorden laten echter een dergelijk inbegrijpen toe. Daarom kan het nuttig zijn, om naast het op den voorgrond brengen van de beteekenis van het petitie-recht als een „grondrecht” — *la liberte d'adresser aux autorites constitués des pétitions signées individuellement*, zegt de Constitutie van 1791, opsommende de „*droits naturels et civils*” *) — op het volgende te wijzen. Als uitwerking van dit recht had de Fransche Constitutie van 5 Fructidor an III (2 Augustus 1795) deze bepaling:

„Tous les citoyens sont libres d' adresser aux autorités publiques des „pétitions, mais elles doivent être individuelles; nulle association ne peut „en présenter de collectives, *si ce n'est les autorités constituées*, et seulement pour des objets propres à leur attributions” etc.

In deze bepaling wordt, blijkens de gecursiveerde woorden, ingesloten de mogelijkheid dat „*les autorités constituées*”, — de wettelijk ingestelde machten, — petionneeren, en wordt te hunnen behoeve afgezien van het verbod van collectief petionnement. Dit deel van de omschrijving van het recht, is echter reeds in onze eerste staatsregelingen weggevallen. (Staatsregeling van 1798, artikel 17), en is daarin nimmer teruggekeerd. De bepaling bemoeit zich in ons recht dus alleen met het „*droit civil*”, het den burger en den burger in zijn wettige vereenigingen toekomend grondrecht. Dit klemte te meer, waar

*) In dezelfde bepaling worden daartoe verder gebracht; de persoonlijke vrijheid, de vrijheid van meening, de persvrijheid, en de vrijheid tot vereeniging.

— zooals wij boven zagen — de Staatsregeling van 1798 in artikel 150 aan de „Departementale en Gemeente Besturen” de macht toekent om ver- „toogen aan het vertegenwoordigend Ligchaam in te zenden, hetzij tot voordragt van bezwaar, of tot voorstel van nuttige inrigtingen”. Deze eerste Staatsregeling heeft dus al reeds de onderscheiding van „petitie-recht” en „vertoog-recht” als rechten van geheel verschillend doel en karakter. Het laatste recht, terug te vinden in de artikelen 138 en 148 Grondwet, levert in ’t geheel niet een petitie-recht op in den zin waarin de Grondwet dat recht als grondrecht kent. De artikelen houden in — als gezegd — een der bevoegdheden van de besturen van provincie en gemeente, en wel naast de opdracht tot regeling en bestuur van de huishouding, de eenige bevoegdheid, die de grondwet zelf aan die lichamen verleent. *)

Zij omgrenzen de directe verhouding van de lagere besturen tot Vorst en Volksvertegenwoordiging, en palen de bevoegdheid dier besturen om deze machten te adieëren af; zij leggen over en weer een band.

Duidelijk is, dat het dus onjuist is van de bevoegdheid tot voorstaan van belangen te spreken als van het petitie-recht der openbare gemeenschappen. Dat niettemin dit opstel deze aanduiding tot titel draagt, is een concessie aan het spraakgebruik, noodig ter bepaling van het onderwerp.

Het geheel verscheiden karakter der beide rechten uit zich ook in de wijze van uitoefening daarvan. Petitie’s kunnen alleen schriftelijk (bij gezegeld stuk) worden voorgebracht; het „voorstaan van belangen” kan op allerlei wijzen geschieden; mondeling, schriftelijk in alle vormen, bij motie. Merkwaardig is hierbij een resolutie van den Minister van Financiën van 8 November 1850 No. 64, ¹⁾ verklarende dat adressen en verdere schrifturen van plaatselijke besturen, geen andere strekking hebbende dan om de hun toevertrouwde algemeene belangen van het collegie *voor te staan*, uit de wederzijdsche betrekkingen der staatsmachten of autoriteiten voortvloeiende, kunnen geacht worden tot de stukken welke bij artikel 27 A No. 3 der zegelwet van het zegelrecht zijn vrijgesteld. Gezegeld zouden alleen moeten worden die stukken, die vragen om een gunst, een voorrecht, of die individueel belang betreffen. Deze laatste stukken zouden dus opleveren een „petitie” in grondwettelijken zin. De Minister achtte het dus mogelijk dat de plaatselijke besturen ook van het recht van petitionnement (nu Grondwet art. 8) zouden kunnen gebruik maken waar het betreft gunst, voorrecht of individueel belang. Wat hiervan te denken is, komt later ter sprake.

Batavia (c) October 1931.

(Wordt vervolgd.)

*) Het in die wet vermeld „zelfbestuur” — bij ons medebestuur genoemd — is een verplichting; en de overige bepalingen, de bevoegdheid betreffend (het maken van verordeningen en het heffen van belasting,) leveren niet meer op dan een gedeeltelijke uitwerking van de opdracht tot regeling en bestuur van eigen huishouding.

Gij z
dezen v
Wat
gangbej
onintere
Het i
wettelij
compet
stellen
gevolg
tal van
der ou
lk za
nistrati
steeds
Voor e
waarm
schrifte
moeste
gebakk
om wo
I. Zo
(Staats
zijn me
vastges
gangs
inwerk
in hun
een kr
Hier
schrifte
juist n
ordonn
van 's
teere p
Die
geving
van 19
Bosch
1928 i

Het nut van overgangsbepalingen.

Gij zucht, waarde lezer, — gesteld al, dat gij verder zijt gekomen dan dezen weinig aantrekkelijken titel.

Wat ter wereld, zult gij zeggen, kan iemand bewegen speciaal over „overgangsbepalingen” en dan nog wel over het nut van dergelijke onaanzienlijke en oninteressante aanhangsels van een product van wetgeving te gaan schrijven?

Het is dit, dat juist door die onaanzienlijkheid vaak bij het vervangen van wettelijke voorschriften door nieuwe of wel het opnieuw regelen van de competentie van verschillende organen van bestuur en administratie het vaststellen van overgangsbepalingen geheel in het vergeetboek geraakt. Het gevolg hiervan is, dat men bij de invoering van de nieuwe wetgeving op tal van moeilijkheden stuit, omdat verzuimd is orde te stellen op de erfenis der oude voorschriften.

Ik zal U een paar staaltjes van deze moeilijkheden in de locale administratie voorleggen, waaruit blijkt dat — helaas — ook bij de Regeering niet steeds aan de overgangswetgeving voldoende aandacht wordt geschonken. Voor een deel is die onachtzaamheid wellicht te verklaren uit de haast, waarmede tengevolge van de „bestuurshervorming” tal van wettelijke voorschriften met de nieuwe toestanden en verhoudingen in overeenstemming moesten worden gebracht; dit neemt echter niet weg; dat de op deze wijze gebakken peren voor de locale administraties er niet makkelijker verteerbaar om worden.

I. Zoo heeft men om te beginnen de nieuwe Boschordonnantie van 1927 (Staatsblad 1927 No. 221), in werking getreden op 1 Januari 1929. Hierbij zijn met intrekking van het Boschreglement van 1913 nieuwe voorschriften vastgesteld op het beheer van 's Lands bosschen op Java en Madoera. Overgangsbepalingen ontbreken. Het gevolg hiervan is, dat op het tijdstip van inwerkingtreding der nieuwe Boschordonnantie de oude voorschriften in hun geheel zijn komen te vervallen; daar is op 1 Januari 1929 radicaal een kras door gezet.

Hier zou niets tegen zijn, wanneer zoowel de oude als de nieuwe voorschriften zelf de materie volledig en uitputtend regelden. Maar dit is nu juist niet het geval; zoowel het Boschreglement 1913 als de nieuwe Boschordonnantie 1927 maken nadere uitvoeringsvoorschriften ter bescherming van 's Lands bosschen noodig, vast te stellen — en nu komen we aan het teere punt — door lagere organen.

Die lagere organen waren onder vigueur van de zg. decentralisatiewetgeving de gewestelijke raden (vgl. art. 32, 34 en 38 van het Boschreglement van 1913), thans zijn het de provinciale raden. (vgl. art. 17 en 18 van de Boschordonnantie, junctis de art. 60, 64 en 65 van het Boschdienstreglement 1928 in Bijblad 11820).

Doordat het Boschreglement 1913 op een gegeven moment kwam te vervallen, verloren echter ook de rechtstreeks uit bepaalde voorschriften van die ordonnantie voortgevloeide gewestelijke verordeningen hare rechtskracht. Met de basis — de ordonnantie — werden ook de uitvoeringsvoorschriften — de gewestelijke verordeningen — uit de wetgeving geschrapt. Men kan dit anders stellen en opmerken, dat in het algemeen bij de intrekking van *algemeene* verordeningen — tenzij daarbij anders mocht worden bepaald — ook de *locale* uitvoeringsverordeningen automatisch komen te vervallen.

Op bedoeld moment, d. i. 1 Januari 1929, waren echter uiteraard nog geen nieuwe uitvoeringsvoorschriften door het daartoe in de nieuwe wetgeving aangewezen orgaan (den provincialen raad) vastgesteld. Zelfs op dit oogenblik, dus ruim tweeëneenhalfjaar na inwerkingtreding der Boschordonnantie 1927, is er nog geen enkele provinciale regeling in de officieele nieuwsbladen verschenen.

Hierdoor is een leemte ontstaan, die vooral de naleving van de ter bescherming van 's Lands bosschen noodig geachte maatregelen ten zeerste bemoeilijkt. Bedoelde maatregelen (met de tegen overtreding daarvan bedreigde strafsancties), zooals bv. het aanwijzen van kringen waarbinnen het vervoer van onbewerkt hout zonder pas verboden is, stonden eertijds in de gewestelijke verordeningen en zullen thans in den vorm van provinciale regelingen moeten worden gegoten. Een overgangsbepaling, waarbij de gewestelijke regelingen waren gehandhaafd in afwachting van de nieuwe provinciale voorschriften, ware in het belang der boschbescherming zeer welkom geweest. Thans moet in vele gevallen ontslag van rechtsvervolgning volgen, waar vroeger een veroordeeling mogelijk was.

II. Een ander voorbeeld.

In het najaar van 1929 werd vastgesteld de nieuwe „Huwelijksordonnantie” (Staatsblad 1929 No. 348), houdende regelende betreffende het overheidstoezicht op huwelijken en verstootingen onder Mohammedanen. Bij die regeling werd ingetrokken de oude ordonnantie van 1895, zooals inmiddels gewijzigd en aangevuld. Alweer ontbreekt iedere bepaling tot regeling van den overgang van den ouden naar den nieuwen toestand. En ook alweer zijn er nadere uitvoeringsvoorschriften noodig van lagere organen, oudtijds van het Hoofd van gewestelijk bestuur, thans van de regentschapsraden en Regenten.

Dus ook hier is een ongeregelde toestand en onzekerheid ontstaan voor het tijdperk tusschen het vervallen van de oude en het inwerkingtreden van de nieuwe uitvoeringsvoorschriften.

Dat dit alles „graue theorie” is — zooals gij wellicht zult meenen, waarde lezer — blijkt uit de moeilijkheden, welke zich in de practijk hebben

voorgeda
de optre
hunne fu

De een
mogelijk

III. Te

Bij de
van rege
betreffen

Tal va
houdinge
oefend d
de instel
raden en
het colle

Doch
zuimd o
de desa'
waaraan
vast te s
besluiten
Moet eer
genomen
wegens
wel mog
het ontb

Dit lij
lk meen
het belar
de overg
krijgen,

S e m a r

R
Van d
dankzeg
hetwelk

voorgedaan in verschillende rechtzaken, waarbij het ging om de vraag of de optredende huwelijksbeambten inderdaad wel wettig bevoegd waren hunne functies uit te oefenen.

De eenige weg om uit deze moeilijkheden te geraken is: zoo spoedig mogelijk tot de vaststelling van nieuwe uitvoeringsvoorschriften over te gaan.

III. Tenslotte nog een derde voorbeeld.

Bij de invoering van den provincialen bestuursvorm en het instellen van regentschapsraden werd tevens wijziging gebracht in de voorschriften betreffende het toezicht op de desa's.

Tal van regelende en contrôleerende bevoegdheden t.a.v. de desahuishoudingen, voorheen ingevolge de Inlandsche-gemeente-ordonnantie uitgeoefend door de Hoofden van gewestelijk en plaatselijk bestuur, werden bij de instellingsordonnanties der provincies overgedragen aan de regentschapsraden en colleges van gecommitteerden, onder goedkeuring ten deele van het college van gedeputeerden.

Doch ook thans weer — mijn verhaal wordt bepaald eentonig — werd verzuimd om overgangsbepalingen in het leven te roepen. Het gevolg is, dat de desa's en ook de regentschapsautoriteiten eigenlijk niet goed weten waaraan zij zich in afwachting van de nieuwe door de regentschapsraden vast te stellen voorschriften te houden hebben. Moeten de oude Residentsbesluiten nog toegepast worden? En zoo neen, welke voorschriften dan wel? Moet een desa-beslissing, waarbij de oude Residentsregeling niet in acht genomen werd, door het college van gecommitteerden worden vernietigd wegens strijd met wettelijke voorschriften? Is in zoo'n geval vernietiging wel mogelijk? Ziedaar eenige vragen, waarvoor men zich gesteld ziet door het ontbreken van overgangsbepalingen.

Dit lijstje van voorbeelden is nog met verscheidene andere te verrijken. Ik meen echter met deze bloemlezing te moeten volstaan en kan slechts in het belang der locale administraties de hoop uitspreken, dat in het vervolg de overgangsbepalingen in de wetgeving steeds de aandacht zullen verkrijgen, die zij inderdaad verdienen.

S e m a r a n g. October 1931

ROMBACH.

Decentraliana.

Regeling opname gemeente-ambtenaren in Militaire Hospitalen.

Van den vervangend burgermeester van Magelang ontvingen wij onder dankzegging, zijn aan de Regeering gericht schrijven ddo. 8 October 1931, hetwelk wij hierna in extenso laten volgen:

Reeds meerdere malen werd in den boezem van den Gemeenteraad alhier de aandacht gevestigd op het feit, dat Gemeente-ambtenaren — in tegenstelling van Gouvernements-ambtenaren — niet genieten van de gunstige regeling, die Staatsblad 1925 No. 45 inhoudt ten aanzien van de opname in Militaire hospitalen en het verkrijgen van geneeskundige hulp en geneesmiddelen.

Nu vanwege de zijde der Nederlandsch-Indische Regeering min of meer druk op de autonome ressorten wordt uitgeoefend teneinde de ambtenaren in dienst der ressorten eene korting op de salarissen, evenals toegepast op de salarissen der Gouvernementsambtenaren te doen betalen, möge ik beleefdelijk deze afwijking onder de aandacht van Uwe Excellentie brengen.

Een der argumenten tot het invoeren der korting op de ambtenaarstraktementen toch — zij het niet officieel — is, dat de ambtenaren in dienst der Locale Ressorten, mede, zij het zijdelings, als overheidsambtenaren moeten worden beschouwd, en dus op gelijken voet behooren te worden behandeld als de Gouvernementsambtenaren.

Ten nadeele der ambtenaren, in dienst der Locale Ressorten wordt dus de gelijkheid der ambtenaren bepleit.

Wanneer echter de ambtenaren der Gemeente Magelang wegens ziekte in het Militaire hospitaal moeten worden opgenomen, worden zij als „particulieren” beschouwd en wordt de voor hen voordeelijker regeling (zie aangehaald Staatsblad 1925 No. 45) — als waren zij Gouvernementsambtenaren — niet toegepast.

Dit laatste komt mij voor geheel in strijd te zijn met bovenaangehaalde stelling en tegen den drang waaruit de veronderstelde gelijkheid mag worden afgeleid, in te gaan.

Gelijke behandeling ten nadeele der ambtenaren brengt onvermijdelijk met zich de billijkheid, dat daarmee samen moet vallen een gelijke behandeling ten voordeele der locale ambtenaren.

Eerbiedig möge ik derhalve Uwe Excellentie verzoeken te willen overwegen, of het niet mogelijk is dat Uwerzijds maatregelen worden genomen om de ambtenaren in dienst van Locale Ressorten—i.c. in dienst der Stads-gemeente Magelang—ten aanzien van opname in de Militaire Hospitalen en Centrale Burgerlijke Ziekeninrichtingen—i.c. het Militaire Hospitaal te Magelang—gelijk te stellen met Gouvernementsambtenaren en wel door wijziging van Staatsblad 1925 No. 45 te bewerkstelligen.

De Positie van Gedeputeerden.

Het Weduwenpensioen.

Een van de consequenties die de Decentralisatie met zich heeft gebracht welke helaas nog steeds op eene afdoende regeling wachten, is de positie

van den
puteerde

Zooal
Gedepu
king in
niet als
kracht

ten wor

Om i
tot Ge
van ee
volgend

De C
zijn be
Gedepu
slechts
meerde

ver is
voor h
dat de
het laa
dat hij

Nu h
in de z
positie
ontvan
dan o

De l
die lac
ontwer
dat be
ringsm
bepali
dat de
komsti

Dit
het vo
men, c

Als
getrain
er toc

van den Gedeputeerde van een provincie in Ned-Indië wanneer die Gedeputeerde ambtenaar is.

Zooals bekend, wordt volgens de provinciale ordonnantie het ambt van Gedeputeerde niet vereenigbaar geacht met het bekleeden van een betrekking in werkelijken dienst van den Lande. Toch wordt het ambt ook weer niet als volwaardig beschouwd in dien zin, dat het 100% van de werkkraft van den persoon vereischt, zoodat het honorarium hiernaar afgemeten wordt tot een toelage van een behoorlijk bezoldigde bijbetrekking.

Om in die tegenstrijdigheid tegemoet te komen worden ambtenaren, die tot Gedeputeerde worden benoemd, op non-activiteit gesteld met behoud van een gedeelte van hun activiteitstractement. Echter doet zich daarbij de volgende eigenaardige kwestie voor.

De Gedeputeerde behoudt het recht op de periodieke verhoogingen aan zijn betrekking als ambtenaar verbonden, ook gedurende den tijd, dat hij Gedeputeerde is. Hij krijgt van dat verhoogde activiteitstractement weliswaar slechts een gedeelte, maar hij moet toch de naar dat tractement berekende, meerdere contributie voor het Weduwen- en Weezenfonds betalen. Tot zover is er niets tegen in te brengen, maar nu zegt art. 18 van het reglement voor het Weduwen- en Weezenfonds van de Eur. burgerlijke landsdienaren, dat de weduwe van een gedeputeerde slechts pensioen kan ontvangen over het laatste activiteitstractement, dat de overledene heeft genoten, dus vóór dat hij Gedeputeerde was.

Nu heeft fractieleider van het I. E. V. in den Volksraad, de Heer De Hoog reeds in de zitting van Juli 1929 aan de Regeering gevraagd om in dit opzicht de positie der Gedeputeerden te wijzigen, zoodat hun weduwen ook pensioen ontvangen over het tijdens het Gedeputeerdeschap verhoogde salaris, zij het dan ook, dat dit verhoogde salaris als non-activiteitstractement is genoten.

De Regeeringsmachtigde in 1929, de Heer Van den Bussche erkende toen die lacune in het bestaande reglement en zegde toe, dat wanneer het nieuwe ontwerp-reglement voor de weduwen- en weezenpensioenen tot stand komt, dat bezwaar uit den weg zal worden geruimd. Verder leek het den Regeeringsmachtigde niet uitgesloten, dat het nog noodig zou zijn een overgangsbepaling in het leven te roepen, waarbij al direct verzekerd zou worden, dat de weduwe van een Gedeputeerde pensioen zou ontvangen overeenkomstig de toegekende, maar in feite nimmer genoten activiteitsbezoldiging.

Dit is twee jaar geleden door den Regeeringsgemachtigde toegezegd, het vorig jaar is door genoemden fractieleider nogmaals op de zaak teruggekomen, en thans is men met de zaak nog geen stap verder gekomen.

Als een soort verontschuldiging, waarom er zoolang met deze kwestie getraineed is, wees de directeur van Financiën op de omstandigheid dat er toch maar zoo weinig personen belang bij hebben, waarop de Heer De

Hoog repliceerde, eerstens dat het hier ging om een beginselkwestie en niet om de vraag of het aantal personen, dat er belang bij heeft groot is of niet, en verder dat indien het kwantitatieve argument van zoo veel waarde is, de Regeeringsgemachtigde zulks in Juni '29 had moeten bedenken, toen hij de toezegging deed.

In het Regeeringsantwoord op 4 Augustus kwam de directeur van Financiën hierop terug en deelde hij mede, dat deze zaak werkelijk slechts voor een zeer gering aantal personen van belang zou kunnen worden en bij de aanhangige herziening van het civiele fondsreglement de regeling ook voor de gedeputeerden haar beslag zou krijgen. Die herziening is echter van langduriger aard gebleken dan vermoed werd, doordien op tal van principiele punten een meningsverschil bestaat tusschen den raad van commissarissen in Nederland en den met enkele deskundigen tijdelijk versterkten raad van commissarissen in Indië.

Voor een afzonderlijke regeling vond de directeur van Financiën bij nadere overweging geen noodzaak eerstens wegens wetgevende moeilijkheden voor een dergelijke regeling, maar bovendien omdat art. 55 van het reglement op het civiel fonds het mogelijk maakt om, wanneer onverhoopt een gedeputeerde zou komen te overlijden, en een salarisverhooging had genoten, die niet voor zijn weduwenpensioen zou zijn medegesteld geworden, aan de weduwe toch recht te doen en het weduwenpensioen op dat bedrag te stellen, waarop zij in billijkheid aanspraak zal hebben.

Met dit standpunt kon de Heer De Hoog zich geheel vereenigen, waarna hij in tweeden termijn de Regeering voor de toezegging dat eventueel art. 55 van het reglement van het civiele fonds zal worden toegepast, dank betuigde.

De appreciatie van het ambt.

Wanneer een ambtenaar het ambt van gedeputeerde aanvaardt, dan moet men niet steeds aannemen, dat dit beteekent een vermeerdering van inkomsten en dat dit een lucratieve betrekking voor hem is. Dat kan het geval zijn, maar wanneer men komt bij de middelbare betrekkingen, is dat lang niet zoo en als men daarbij in aanmerking neemt, dat een ambtenaar, die het ambt van gedeputeerde aanvaardt en op non-actief gesteld wordt en het ambt genoeg apprecieert, om bijvoorbeeld gedurende twee perioden van vier jaar zijn betrekking neer te leggen, dan heeft hij de kans vooruitzichten op te geven, die nooit meer worden goedge maakt. Ten slotte zijn er personen, die het ambt zoodanig naar hun genoegen vinden en van zoodanig belang, dat zij zich daarvoor beschikbaar stellen, zij vragen nu alleen, niet benadeeld te worden door een bepaling, zooals die thans bestaat in het weduwen- en weezenreglement, waardoor zijn weduwe en kinderen niet het pensioen zullen krijgen voor het tractement waarvoor hij wel degelijk de bijdrage voor

het fonds was.

Er is d
te behalen
dood, doo
ring ook

Het bu

Door h
tralisatie
stellen va
terugkeer

De Re
onder de

1e. mo
gesteld.

2e. mo

Betreff
de bedoo
Raad zie
of de G

Wat d
teerdescl

De wet

schentijc

wet voo

men. Ee

gedeput

provinci

Nog l

den bel

gedeput

bestaan

Die e
politieko
die hen

Wat
die tot
ontslag
's Land
dat hij
dient z
aan een

het fonds betaalt, en dat zij wel zouden krijgen als hij geen gedeputeerde was.

Er is dus geen sprake van het trachten van een buitengewoon voordeel te behalen voor den gedeputeerde, in dit geval voor diens vrouw na zijn dood, doch slechts van een billijkheidsbetrachting, hetgeen door de Regeering ook als zoodanig is erkend.

Het buitenlandsch verlof.

Door het fractielid van het I.E.V. Mr. Blaauw is bij de behandeling der Decentralisatie de kwestie besproken van het weer ter provinciale hoofdplaats te werk stellen van tot gedeputeerde verkozen ambtenaren die van Europeesch verlof terugkeeren.

De Regeering heeft zich bereid verklaard hiermede rekening te houden onder de volgende voorwaarden:

1e. moet van betrokken provinciale zijde daarop bepaaldelijk prijs worden gesteld.

2e. moeten de belangen van 's Lands dienst zich er niet tegen verzetten.

Betreffende de eerste voorwaarde stelde de Heer Blaauw de vraag wat de bedoeling is van de term „van betrokken provinciale zijde”. Moet de Raad zich daaromtrent uitspreken, of wel het College van gedeputeerden of de Gouverneur?

Wat de Raad betreft, deze heeft zijn wenschen betreffende het gedeputeerdeschap van den betrokkene reeds kenbaar gemaakt bij zijn benoeming. De wet verzekert dan een zittingsduur van vier jaren, behoudens het tusschentijdsch verlies van het gedeputeerdeschap door enkele, ook bij de wet voorziene gevallen, waaronder een vertrek met verlof niet is opgenomen. Een tusschentijdsche uitspraak van den Raad omtrent een bepaalde gedeputeerde is een zeer bedenkelijk handelen in strijd met den geest der provincie-ordonnantie.

Nog bedenkelijker wordt de kwestie, indien het al of niet aanblijven van den betrokken gedeputeerde wordt afhankelijk gesteld van het college van gedeputeerden, en het allerbedenkelijkst wanneer de beschikking over diens bestaan als gedeputeerde wordt in handen gesteld van den Gouverneur.

Die eerste voorwaarde zou dus niet anders zijn dan een knotten van de politieke rechten van den gedeputeerde zelf en van de leden van den Raad, die hem gekozen hebben.

Wat de tweede voorwaarde betreft, merkte de Heer Blaauw op, dat hij die tot gedeputeerde benoemd wordt, uit den actieven Landsdienst wordt ontslagen en dus voor het land practisch verloren is. Nu kan het zijn dat 's Lands dienst te eeniger tijd den betrokkene weer noodig kan hebben, zoodat hij dan zijn ontslag als gedeputeerde zal moeten nemen, maar dan dient zoo iets in het algemeen geregeld te worden en niet verbonden aan een toevallig gaan van den Betrokkene met Europeesch verlof.

De Heer Blaauw wees daarbij nog op het verschil van een ambtenaar met een particulier, die in dezelfde omstandigheden verkeert. Deze laatste kan alleen zijn gedeputeerdeschap verliezen, wanneer kan worden aangenomen, dat hij door zijn tijdelijke afwezigheid uit de provincie niet meer geacht kan worden, daarin zijn werkelijk verblijf te hebben. Deze onaangename tegenstelling heeft zich reeds in de praktijk gedemonstreerd, eenerszijds kon een particulier-gedeputeerde van West-Java zonder verlies van zijn gedeputeerdeschap een geruimen tijd in Europa verblijven, terwijl aan den anderen kant aan het verlot van een ambtenaar-gedeputeerde van Midden-Java dusdanige hinderpalen in den weg zijn gelegd, dat hij zijn gedeputeerdeschap moest opgeven.

Een dergelijke tegenstelling is in strijd met het algemeen belang en met de politieke rechten der provinciale ingezetenen.

De adviseur voor de Decentralisatie antwoordde op de eerste vraag van den Heer Blaauw dat niet verder bedoeld is dan dat blijkt, dat de provinciale raad bij het vertrek van den betrokkene naar Europa niet aanneemt, dat het lidmaatschap van het College van Gedeputeerden is verloren gegaan. Als bekend staat het in de practijk in hoofdzaak aan de raden zelf om uit te maken of bij het vertrek met verlof al dan niet de voorwaarde voor het bekleeden van het lidmaatschap van den prov. raad, n.l. van het werkelijk verblijf binnen de provincie, verloren gaat. Acht de raad door den duur van het verblijf in Europa het lidmaatschap beëindigd, dan is er uiteraard geen kwestie meer op te lossen:

Blijkbaar hebben de woorden in de M. v. A. hier dus een misverstand doen ontstaan en had de Heer Blaauw, zooals hij in tweeden termijn opmerkte, niet moeten vragen naar de beteekenis van de woorden „betrokken provinciale zijde”, maar naar die van de woorden „bepaaldelijk prijsstellen op”. Maar dan is met de laatste uitdrukking toch een onjuiste term gebruikt, want de beslissing of een gedeputeerde al dan niet verblijf houdt in de provincie is een neutrale, strikt feitelijke, die geen enkele beoordeeling inhoudt van den persoon van den betrokkene en die dus geenerlei appreciatie uitsprekt.

(Had de Regeering niet beter gedaan deze kwestie, die vanzelf spreekt, niet te noemen als een voorwaarde voor het weer te werk doen stellen van een ambtenaar als gedeputeerde? De speciale vermelding van gevallen waarin voorzien is en in bewoordingen die tot misverstand aanleiding geven, veroorzaakt slechts argwaan en noodeloos debat).

Betreffende de tweede voorwaarde is het volgens den adviseur voor de Decentralisatie niet de bedoeling dat de omstandigheid, dat de betrokkene van verlof terugkeert, op zichzelf aanleiding zal geven om dit punt in overweging te nemen.

De omst
weer nood
landsch vo
het wensch
te doen va
in overweg
Ten aar
nog op da
tenlandsch
door zijn
provincie

De heffi
Aangezi
landsbelas
eisch is, l
meenterac
indiening
lands-bek
verordeni
voor 1 D
ben berei
zal kunne

Het vo
Joebhaar
grootte v
werd om
Daard
en ook v
manier,
vreugde
Volksraa
De Vo
slechts e
enkelen
Daare

De omstandigheid, dat 's Lands dienst te eeniger tijd den betrokkene weer noodig kan hebben, kan samenvallen met den terugkeer van buitenlandsch verlof. In antwoord op de opmerking van den Heer Blauw, dat het wenschelijk is om aangelegenheden als deze onder algemeene regelen te doen vallen, deelde de adviseur voor de Decentralisatie mede, dat zulks in overweging is.

Ten aanzien van een gedeputeerde-particulier merkte de adviseur v.d.D. nog op dat het even goed kan voorkomen dat bij diens vertrek met buitenlandsch verlof ook geen zekerheid bestaat, dat hij na zijn terugkomst door zijn werkgever weder ter provinciale hoofdplaats, althans binnen de provincie herplaatst wordt.

(Onze Stem).

De heffing van opcenten.

Aangezien voorkoming van stagnatie in de vaststelling van den aanslag der landsbelastingen over 1932 in de huidige tijdsomstandigheden een dringende eisch is, heeft de gouverneur-generaal aan de provinciale raden, de stadsgemeenteraden en de regentschapsraden doen herinneren aan den termijn van indiening van vorderingen tot heffing van opcenten op de hoofdsom van 's lands-belastingen, onder de uitdrukkelijke mededeeling, dat indien opcenten-verordeningen, welke per 1 Januari a.s. in werking moeten treden en niet voor 1 December a.s. het kantoor van de adviseur voor decentralisatie hebben bereikt, de regeering daaraan onder geen voorwaarde hare goedkeuring zal kunnen verleenen.

Uit den Volksraad.

3. (Vervolg).

Het voorstellen der nieuwe leden is bijna tot een eind gekomen. De heer Joebhaar heeft, alvorens in het college te verschijnen, aan vele juristen groote vreugde bezorgd door de complicaties, waarmede zijn verkiezing werd omringd.

Daardoor herinnert men zich, dat de wereld nog steeds vol ondeugd is en ook voor het lidmaatschap van den Volksraad wordt gestreden op een manier, die niet altijd bewondering afdwingt. Maar na deze juridische vreugde en na deze incidenten, waardoor de heer Jahja uit den vorigen Volksraad zijn zetel verloor, heeft de heer Joebhaar veel gezwegen.

De Volksraad is geen specialiteiten-theater. Integendeel: men vindt er slechts een enkelen medicus, slechts een enkelen handelman, slechts een enkelen pianist.

Daarentegen zit het college vol ambtenaren.

Toch moet men den heer Kasimo, die op de lijst volgt, in zekeren zin als een specialiteit beschouwen. Hij is een deskundige op het gebied der Vorstenlandsche tabak, heeft een diepgaande kennis van katjang idjo en wordt overigens gekenmerkt door de eigenschap, die aan vele studeerende jeugdige Javanen eigen is, namelijk, dat zij in de tweede studeerende generatie moeten brillen. Het is voor het Oosten te hopen, dat men er iets om vindt om aan de oogen, die plotseling zoo veel meer te verwerken krijgen, grooter weerstandsvermogen te verleenen.

Zelfs Gandhi moet een bril dragen en daardoor veel vreugde ontberen. Hoe zal het echter met de kleinkinderen van Gandhi zijn? En met de nakomelingen van den heer Kasimo? In dezen adjunct-landbouwconsulent ontmoet men overigens een sympathieke verschijning, wiens gevoel voor regelmaat en billijkheid vooralsnog overheerscht.

Ook nu beschikt het Hertogspark weer over een afgevaardigde uit Atjeh. In den vorigen zitting was het de heer Nja Arif, die dit gewest vertegenwoordigde, thans heeft men Toeankoe Mahmoed gezonden. Er is welhaast geen grooter verschil denkbaar als tusschen die twee. De heer Nja Arif kreeg af en toe momenten, dat de geest over hem vaardig werd. In zulk een geval gingen verschillende leden een eindje van het spreekgestoelte af zitten, uit vrees, dat het geachte lid op een gegeven oogenblik naar voren zou stormen om zijn politieke tegenstanders aan stukken te rijten. Wilde kreten weerklonken, die men in de stenogrammen natuurlijk nimmer terugvond en het kostte dikwijls moeite om in dezen hartstochtelijken spreker later den bezadigden bestuursambtenaar te herkennen, die Nja Arif ten slotte was. De heer Machmoed is steeds zeer kalm, ziet in het nieuwe Atjeh een gewest, waar geen soldaat meer op zijn plaats kan zijn, is vervuld van vredelievenden en opbouwende denkbeelden en zou liever zien, dat men voorgoed brak met de herinnering aan veroveringen en avonturen. De laatste zitting bracht van dit nieuwe lid een bezadigd woord, een kalm verzoek om voortaan ook Atjeh met normale oogen te gaan beschouwen. Wat de regeering doen zal, is nog niet bekend, doch de rigoureuze bezuiniging werken mee om de wenschen van Toeankoe Machmoed in vervulling te doen gaan.

De economische groep werd belangrijk versterkt, toen men den heer Menschaar wist te winnen voor den Volksraad. Een zakenman met langdurige Indische ervaring en met het vermogen om zonder overdreven ijdelheid rustig de maatschappelijke problemen te beschouwen. Een specialiteit op het gebied van mijnkwesties en een kenner van de Indische administratie. Een Volksraadslid van goeden wil en van groote ingetogenheid, een politicus, die snel het vertrouwen van andere groepen zou kunnen winnen. De heer Menschaar is niet bedwelmd geworden door hooge tinprijzen, zooals indertijd een scheepvaartleider bedwelmd werd door de

krachtige
eenige b
zaken vo
haast all
teekent o

Indien
wachten,
woordig
dat in d
in welke
hoopt t
door he
bestaat

De h
schen o
deze be
Mook is
aangedi
onvoldo
hard w
bewond
meening
de uits
vrede z
het ge
bestuur
factor
zijn ge
planter
met he
waarbo
als inz
te over
de hee
Hoofdz
zinning
heer l
nieuw
Engel
Ove
hervor

krachtige positie zijner maatschappij en heeft in deze zitting geprobeerd, eenige bezuinigingen en verbeteringen in den bureaucratischen gang van zaken voor te stellen die onder den tegenwoordigen druk der tijden welhaast alle zullen worden toegepast. Voor een zoo korte werkzaamheid be- teekent dit een groot succes.

Indien wij met de typeering van den heer Mohamad Noor een oogenblik wachten, zou dit het vermoeden kunnen wekken, dat we dezen vertegenwoordiger van Borneo niet voldoende hebben beschouwd. De waarheid is, dat in den korten tijd van zijn optreden niet geheel duidelijk is geworden, in welke richting deze jeugdige ingenieur zijn permanent politiek geluk hoopt te vinden. De heer Noor is een vriend van waterkrachtopwekking door het gouvernement en pleitte als een sociaal democraat. Misschien bestaat er later gelegenheid, iets naders over zijn optreden te zeggen.

De huidige Volksraad heeft bijzondere behoefte aan een middelaar tus- schen de Europeesche en de Inlandsche groepen. De verwachting, dat in deze behoefte zou worden voorzien door de benoeming van den heer Van Mook is echter niet in vervulling gegaan. Leden, die als vrijzinnig worden aangediend, blijken dikwijls alle vrijzinnigheid te missen en in de politiek onvoldoende soepelheid te demonstreeren. De heer Van Mook bleek een hard werker met veel bewondering voor eigen standpunt en ging in deze bewondering zoo ver, dat het hem zelden mogelijk was, ook aan anderer meening recht te laten wedervaren. Het kruiserdebat heeft hem verleid tot de uitspraak, dat onze derde kruiser wellicht de wereldconferentie voor den vrede zou kunnen beïnvloeden en wanneer het over suiker ging, vertoonde het geachte lid de neiging om rood te zien. De suiker heeft wel altijd op bestuursambtenaren een vreemden invloed gehad. Zij is een zoo groote factor in het leven van den Oost-Javaan, dat allerlei legenden in omloop zijn geraakt. In den Volksraad heeft men een resident gekend, die suiker- planters met roofridders vergeleek en thans is de heer Van Mook gekomen met het denkbeeld, dat men de activiteit dezer planters nooit genoeg met waarborgen kan omringen. Dat de directeur B. B. een langdurige praktijk als inzet moet gebruiken om den jeugdigen enthousiast van zijn ongelijk te overtuigen, geeft slechts een klein idee van de hardnekkigheid, waarmee de heer Van Mook een eenmaal geopperde meening blijft pousseeren. Hoofdzak is echter, dat de rol van bemiddelaar, in stede van bij dezen vrij- zinningen afgevaardigde te vallen, meer en meer in de richting van den heer Roep werd verlegd, zoodat hierdoor, tegen elke verwachting in, de nieuwe leider van den P. E. B. een beter fractieleider werd dan, na den heer Engelenberg, zijn voorgangers bleken te zijn.

Over de activiteit van den heer Van Mook op het gebied der bestuurs- hervorming is natuurlijk meer te zeggen, doch dat geschiedt later. In zeker

opzicht volgt het geachte lid den heer Rückert op en bovendien is deze suikerwrange pacifist nog werkzaam op het kantoor voor de bestuurshervorming, hetgeen zijn invloed op den gang van zaken vergroot, naarmate de heer Staargaard meer aan zijn rechter-of linkerhanden moet overlaten.

Het drietal nieuwe leden, waarover wij nu even zullen spreken, heeft wederom iets merkwaardigs. De heer Pastor bij voorbeeld vergenoegt zich met een bescheiden rol en bespreekt thans personeelskwesties, omdat de fractieleider der I. K. P. de groote lijnen der politiek behandelt. Immers, de heer Monod de Froideville wordt verondersteld, den mantel van dr. Schmutzer op zijn schouders te hebben, terwijl de heer Ten Berge niet meer in de gelegenheid is, in vijf woorden te zeggen, wat ons allen mankeert om volmaakt te zijn. De bescheiden rol, die aan den heer Pastor werd gelaten, is slechts één keer uitgebreid en wel bij het debat over den derden kruiser. Men moet aannemen, dat de heer Monod de Froideville geen zee-beenen heeft en zich daarom liever niet aan dit zeekasteel heeft gewaagd. De heer Pastor spreekt met het gemak van iemand, wiens tong eenigen tijd met stijfsel is bewerkt, doch al mogen de woorden wat langzaam vloeien, zij laten prettige herinneringen na. Er is zelfs een moment geweest, toen het geachte lid de nooden van leerling-verpleesters besprak, dat alle stijfsel scheen verdwenen en een warme golf van mededoogen den legercommandant bijna van de sokken woelde.

Dan is er de patih van Bandjarnegara, wiens optreden vriendelijke herinneringen laat. Deze patih heeft over het ambt van den patih in het algemeen belangrijke mededeelingen gedaan. De patih, aldus ongeveer het betoog, is niets of alles bij de gratie van den regent. Daarom wil de heer Prawoto een betere omschrijving van taak, doch zijn pleidooi heeft tevens de mogelijkheid aangetoond, het ambt van patih geheel te laten vervallen. Derhalve heeft de heer Prawoto zijn collega's en zichzelf een slechten dienst bewezen, hetgeen allerm minst valt te laken. Want hier ziet men nu een voorbeeld van gouden oprechtheid, waarvan de Volksraad dikwijls vervuld is.

Zulk een voorbeeld gaf de heer Thamrin, toen hij uitriep, dat voor hem het algemeen belang synoniem is aan het Inheemsche belang, zulk een voorbeeld geven ook zij, die, in een streven naar vrijheid, dat vooruit wordt geschoven, tegelijk het despotisch element van Indonesië introduceeren. Het is de naëve eerlijkheid, die aan den Volksraad een natuurlijk en sympathiek karakter laat.

Ook de heer De Queljoe heeft in eenvoudige oprechtheid veel weten te bereiken. Reeds vroeger had dit geachte lid zitting in het Hertogspark. Hij is er thans teruggekeerd met de stem van een ouderwetschen predikant en het gevoel van waardigheid, dat een radja van Ponto behoort te bezitten. Met die beide, het gevoel en de stem, heeft de heer De Queljoe menig hart ontroerd en de positie geschetst van hen, die vroeger het recht hadden met

vijf slave sandalen tragisch. dan spreken. Laa namelijk van bloot

De d Volksraz heeft di zijn, die Wiriadia bestuurs slotte is bloot, er maar kenen, den da gekome de frac de kies eigenlij positie wij on dat — naren dat he

Het debat een ha N. I. h men h zonder steeds en ma heeft anders aanne

Wij dus h grisee gen, die d een li

deze vijf slaven naar de pasar te gaan en thans nauwelijks in staat zijn, nieuwe sandalen te koopen als de regentijd voorbij is. Eigenlijk was dit alles diep tragisch. Want wanneer men over de Molukken in vroegere jaren spreekt, dan spreekt men van glorie, waartegen de huidige tijd somber moet afsteken. Laat ons allen hopen, dat het ook ginds zal zijn als overal ter wereld, namelijk, dat een tijd van verval altijd weer wordt gevolgd door een periode van bloei.

De debatten over de positie van het Inlandsch bestuur waren in den Volksraad reeds ingezet door den heer Iskandar, doch zooals men weet, heeft dit debat de fractie niet opgeluisterd. Het zou de heer Wirjopranoto zijn, die hier dieper op in moest gaan en vervolgens was er nog de heer Wiriadiatmadja om te trachten, alle grieven te uiten, welke in het Inlandsch bestuurscorps leven. Het debat heeft pijnlijke momenten gehad, doch ten slotte is ieder verheugd, dat deze kies is getrokken. Er lagen enkele zenuwen bloot, plombeeren scheen niet meer te helpen en zoo moest dan de tang er maar op worden geprobeerd. Het is volkomen duidelijk, dat de betrokkenen, dat zijn de kiespijnlijders, voor het moment de pijnen scherper voelden dan ooit, doch wij zijn er zeker van, dat ten slotte de verlichting is gekomen. Het was zelfs zoo sterk, dat verschillende leden, die elkander in de fractie hadden wijsgemaakt, dat het bij het Inlandsch bestuur, vanwege de kiespijnen, niet viel uit te houden, later, in praktijk merkten, dat er eigenlijk heelemaal geen pijn meer over was. Intusschen komen wij op de positie van het Europeesch en Inlandsch bestuur nog terug. Alleen willen wij ons van het onderwerp niet afmaken, zonder te hebben meegedeeld, dat — naar het inzicht van een der besten onder de huidige bestuursambtenaren „de bestaansreden van het Europeesch bestuur niet ligt in het feit, dat het Inlandsch bestuur nog onbekwaam is. De reden ligt veel dieper”.

Het hoofdmoment van het optreden van den heer Wirjopranoto lag in het debat over de P. N. I. en haar leiders. Hierin toonde zich het jeugdige lid een handig politicus. Er zijn namelijk twee manieren, waarop men die P. N. I. historie kan bekijken: algemeen politiek en zuiver juridisch. Bekijkt men haar op de eerste manier, dan moet kleur worden bekend, geheel en zonder terughouding. Bekijkt men haar echter juridisch, dan kan men zich steeds verschuilen achter het motief, dat men de wet zoo gaarne formeel en materieel juist ziet toegepast. De heer Wirjopranoto, die vrij vlot spreekt, heeft den laatsten weg gekozen en daardoor veel meer kunnen praten, dan anders mogelijk ware geweest. Het succes was niet groot, doch wij kunnen aannemen, dat buiten den Volksraad veel bewondering is geuit.

Wij moeten ons thans beperken om niet langdradig te worden en glijden dus heen over de sympathieke figuur van den heer Soetardjo, patih van grisee, wiens optreden later wellicht een nog scherper aandacht zal wettigen, terwijl wij ook volstaan met een stille hulde aan de zakelijke debatten, die door den heer Tjakraningrat, regent van Bangkalen, zijn gevoerd. Zout een lifde (voor Madoera) hebben veelal het onderwerp van deze laatste de-

batten gevormd en ieder zal met ons instemmen, wanneer wij verklaren, dat beide onderwerpen pikant kunnen zijn. Ook den heer Wiwoho laten wij even terzijde, zelfs ondanks zijn motie aangaande Indonesia Raja, die in het geheel niet verwacht werd van een lid, dat zich afficheerde als vertegenwoordiger der Islamitische beginselen. Indonesia Raja is namelijk een zeer wereldsch lied en nog wel het strijdlied van een partij, die voor den godsdienst maar nauwelijks achting toont . . .

De kwestie is, dat wij de resteerende ruimte moeten benutten voor den heer Staargaard en den heer Sosrohadikoesoema.

De heer Staargaard bracht een nieuwe noot in de debatten. Men heeft hier te doen met iemand van uiterste welwillendheid, van doorgezette betrouwbareheid, van diep gedachtenleven, van frisch optimisme en van vertrouwen in de toekomst.

De heer Staargaard gelooft in de taak, die hij onderneemt, gelooft in het goed recht van elke beweging in deze wereld, in de mogelijkheid van een zuiver en eerlijk streven, ook van ondernemers. Hij heeft dit gezegd en bewezen, dat het mogelijk zal zijn om vol te houden. Bovendien heeft deze nieuwe leider een strijd gevoerd voor de zelfstandigmaking der S.S. bedrijven, die aan ieder gelegenheid bood hulde te betuigen voor het knappe werk, dat ten behoeve van dien strijd is verricht. Ten slotte meenen wij, dat onder de nieuwe leiding de ondernemers dichter dan ooit tot de Inheemsche groepen zijn genaderd. Nu namelijk in de economische groep ook figuren als de heer Staargaard en den evengenoemden heer Menschaar zitting hebben, weet men tevoren, dat scherpe logica en zuiverheid van bedoelingen den bontoon zullen voeren.

Niemand behoeft te denken, dat wij hiermede de oogen sluiten voor het element van egoïsme, dat ook de economische groep wel eens drijft. Zulk een element ligt in het streven van alle partijen, óók van de vrijzinnige en van de Indonesische! Hoewel thans eigenlijk ook nog dr. Wolff hier geïntroduceerd zou kunnen worden, meenen wij een passend slot te vinden voor deze introductie van nieuwe leden door een enkel woord te berichten aangaande hetgeen de heer Sosrohadikoesoema in dezen nieuwen Volksraad heeft gedaan. Deze Semarangsche afgevaardigde heeft zonder om zich heen te zien, krachtig en moedig, zijn standpunt gekozen. Hij heeft zich aan de rechterzijde geschaard, onafhankelijk van de vraag, waarheen hem dit zou voeren. Natuurlijk heeft dit reactie verwerkt en is den afgevaardigde ingepeperd, dat men nooit te haastig aan de rechterzijde behoeft te staan. De beteekenis echter van zijn optreden werd daardoor niet verminderd en het is mede aan den heer Sosrohadikoesoema te danken geweest, dat de nieuwe samenstelling van den Volksraad slechts kort tot verlies van evenwicht voerde. Hoe het verder zal gaan, wanneer in Januari een nieuwe, ernstige zitting wordt gehouden, moet nog blijken.

Het wordt thans echter tijd, over enkele gebeurtenissen te spreken. Mogelijk ligt daarin reeds een aanwijzing voor hetgeen Indië te wachten staat.

(Wordt vervolgd).

G. A. v. B.

Sebe
gemeen
kan p
dipilih
menoe
ialah a
marek
Teta
segala
segala
bahas
doedo
Ollan
jang
haroe
Tet
dimoo
orang
Marik
dan t
patoe

Sta
Me
bole
a.
b.
c.
d.
e.
f.
g.

D

Maleisch Gedeelte.

Hak memilih

XI (habis).

Sebeloemnja membitjarakan tentang hak boeat dipilih bagai stads-gemeenteraad dan provinciale raad, maka kami merasa perloe memperbentangkan poela sjarat terseboet dalam letter f. diatas ialah bahwa jang boleh dipilih mendjadi lid raad kaboepaten hanjalah mereka jang pandai toelis-menoelis memakai hoeroef Latijn. Adapoen maksoednja ketentoean itoe ialah akan menolak mereka jang boeta hoeroef Latijn mendjadi menolak mereka jang tidak bisa batja soerat-soerat jang dikemoekan kepada raad.

Tetapi ketentoean jang seroeпа itoe sesoenggoehnja koerang lengkap, sebab segala soerat-soerat ditoelisnja dalam bahasa Indonesia dan Ollanda sedang segala roepa beslit dan verordening haroeslah ditetapkan meloeloe dalam bahasa Ollanda. Meliat keadaan jang sedemikian itoe maka jang patoet doedoek dalam raad ialah sebetoelnja mereka sadja jang pandai bahasa Ollanda dan Indonesia. Djika maksoednja wetgever ialah mendapatkan lid-lid jang pandai² maka patoetlah sjarat „pandai bahasa Indonesia dan Ollanda” haroes dimasoekkan dalam pasal 6 O. K.

Tetapi sependjang perasaan kami sjarat² jang seroeпа itoe tidak perloe dimoeatkan dalam Ordonnansi. Baiklah hal itoe diserahkan sadja pada orang-orang jang hendak mengkadidatkan dan pada orang jang akan memilih. Marika ini poen mengetahoei benar, bahwa seorang jang boeta hoeroef dan tidak menjoekoepi sjarat² tadi sekali-kalipoen tidak bisa dan tidak patoet doedoek dalam soeatoe raad.

Stadsgemeenteraad.

Menoeroet pasal 6 dari Stadsgemeente-Ordonnantie (S. G. O.) maka jang boleh dipilih hanjalah mereka, jang menjoekoepi sjarat-sjarat berikoet :

- a. termasoek rajat keradjaan Ollanda.
- b. orang lelaki.
- c. haroes pendoedoek Hindia Ollanda.
- d. soenggoeh-soenggoeh beroemah didalam daerah stadsgemeente.
- e. haroes beroemoer 25 taen.
- f. menoeroet kejakinannja burgemeester *pandai bahasa Ollanda*.
- g. tidak ada kepoetoesan hakim jang telah koeat, jang menjatakan, bahwa mereka teiah terlepas dari pada boeat mengoeroes atau mengoeasai barang-barang miliknja sendiri, atau dipetjat dari soeatoe hak atau kekoeasaan, serta lagi tidak ada didalam keadaan failliet.

Djika sjarat-sjarat terseboet di atas ini dibandingkan dengan sjarat-sjarat

jang ditentoean boeat lid raad kaboepaten, nampaklah bahwa sjarat-sjarat tadi adalah lebih berat sebab orang jang boleh dipilih mendjadi lid raad stadsgemeente haroes pandai bahasa Ollanda. Menoeroet pasal 6 ayat 2 S. G. O. maka seorang jang sekoerang-koerangnja berdiploma Klein-Ambtenaar atapoen mempoenjai ketrangan telah loeloes bersekolah H. I. S. atau H. C. S. haroes dihanggap pandai bahasa Ollanda.

Meskipun sjarat ini kamipoen hanggep tidak berat dan tidak menimboelkan sesoeatoepoen kesoesahan dalam hal mentjarinja seorang kandidat, tetapi djika sjarat ini dibanding dengan sjarat terseboet dalam pasal 6. O. K, terlebih poela djika kami bandingkan dengan pasal 55 I. S., dimana tidak dimoeatkan sjarat „faham bahasa Ollanda” oentoek mereka jang boleh dipilih mendjadi lid Volksraad, kami merasa wetgever tidak consequent.

Maksoeknja pasal 6 S. G. O. sesoenggoehnja soedah terang ialah menolak mereka jang tidak pandai bitjara Ollanda, oleh karena segala soerat² ditoe-lisnja memakai itoe bahasa. Tetapi apakah sebabnja sjarat itoe tidak dima-soekkan dalam pasal 55 Indische Staatsregeling dan apakah sebabnja poela tidak dimasoekkan dalam pasal 6. O. K, maskipoen segala roepa beslit² dan verordening² raad kaboepaten, sebagaimana telah diterangkan tadi, haroeslah ditetapkan dalam bahasa Ollanda?

Dalam pasal 7 S. G. O. dipertelakan poela pangkat-pangkat jang tidak boleh didjabat bersama-sama dengan djabatan lid stadsgemeenteraad Adapoen boenjinja pasal 7 S. G. O. boleh dikatakan sama dengan pasal 7 O. K, Oleh karena burgemeester pada masa ini tidak mempoenja pegawai-pegawai jain selainnja pegawai raad maka atas pasal 7 S. G. O. tadi kami tidak menaroh kebratan-kebratan sperti telah kami kemoekan atas pasal 7 R. O.

Provinciale Raad.

Boenjinja pasal 9 dari Provincie-ordonnantie boleh dikatakan sama dengan pasal 6 ayat 1 S. G. O. Soepaja boleh dipilih mendjadi lid Provinciale Raad orang haroeslah djoega menjoekeopi sjarat „pandai bahasa Ollanda”, akan tetapi dalam Provincie-ordonnantie tidaklah diseboetkan bahwa demikian itoe haroes diselidiki (ditentoean) oleh voorzitter raad, dan djoegalah tidak ada ketentoean lain bahwa seorang jang berdiploma ini dan itoe haroeslah dihanggap „pandai bahasa Ollanda. Oleh karena segala roepa soerat-soerat^t bagai lid Provinciale Raad tertoeelis dalam bahasa Ollanda, maka soedah sepatoetnja seorang lid Raad haroes menjoekeopi sjarat itoe, tetapi perloe-kah sjarat itoe dimoeatkan dalam pasal 6 P. O. tadi?

Sepandjang perasaan kami djoegalah sjarat-sjarat itoe haroes di linjapkan sadja. Hal jang sedemikian itoe hendaklah, sebagaimana telah di kemoe-

kakan
poela

Pada

batkan

dengar

a. vi

b. al

c. ke

d. G

e. vo

f. d

p

Ter

mendj

oleh l

Oleh

bahwa

djabat

Ole

mendj

besar

Jan

dari j

wai j

autau

B. B

perin

Provi

So

bisa

pega

Te

hoeb

dibav

deng

Pe

pega

perin

Ka

roep

Se

pada

kakan diatas, di serahkan pada orang-orang jang mengkadidatkan dan lagi poela pada orang-orang jang haroes memilih.

Pada pasal 7 dipertelakan poela pangkat-pangkat jang tidak boleh didjabatkan bersama-sama dengan lidmaatschap raad. Jang tidak boleh didjabat dengan lidmaatschap itoe ialah pangkat :

- a. vice-president atau lid Raad van Ned. Indië.
- b. algemeen secretaris.
- c. kepala dari soeatoe departement algemeen bestuur.
- d. Goebornoer.
- e. voorzitter atau lid dari Algemeene Rekenkamer.
- f. dan lagi satoe djabatan jang berkoeadjiban memboeat perhitoengan pada raad atau mendjadi bawahnja raad.

Ternjatalah bahwa Goebornoer sebagai voorzitter tidak diperkenankan mendjabat lidmaatschap raad. Inilah soeatoe sikap jang soedah sepatoetnja oleh karena Goebornoer itoe haroes melakoekan poatoesan-poatoesan raad. Oleh karena itoe maka sesoenggoehnja patoetlah djoega djika ditentoean bahwa boepati dan burgemeester masing-masing tidak diperkenankan mendjabat lidmaatschap dari raad, jang ada dalam pinpinnannja.

Oleh karena pada praktijknja tidak ada voorzitter dari raad jang djoega mendjabat lidmaatschap, maka keberatan jang diadjoekan tadi tidak sekian besar terasanja.

Jang terlebih penting ialah keberatan kami atas ketentoean dalam sub *f* dari pasal 7 P. O. Disitoelah tidak ditentoean poela, bahwa pegawai-pegawai jang ada di bawah perintah Goebornoer tidak boleh dapat dipilih ataupun diangkat mendjadi lid. Oleh karena itoe maka beberapa pegawai B. B., kebanyakan boepati-boepati, jang semoeanja itoe adalah dibawah perintah Goebornoer soedah terpilih ataupun diangkat mendjadi lid Raad Provincie.

Soenggoehpoen tidak mengherankan bahwa boepati-boepati itoe soedah bisa terpilih, djika kami ketahoei bahwa beberapa pemilih itoe adalah pegawai B. B. poela.

Tetapi boekan itoe keberatan kami. Jang mendjadi keberatan ialah perhoeboengan (verhouding) jang koerang baik, djika lid-lid raad itoe adalah dibawah perintah voorzitter, keberatan mana dimoeaka soedah di oraikan dengan pandjang lebar.

Perbaikan jang kami harapkan bisa didapatkan, djika sekalian pegawai-pegawai jang tidak dibawah perintah raad sadja, tetapi djoega dibawah perintah voorzitter dilarang mendjabat lidmaatschap.

Kekoeatiran, bahwa nanti akan tidak didapatkan lid-lid jang dalam roepa-roepa hal tidak mempoenjai penghalaman banjak, sedikitpoen tidak beralesan.

Sepandjang perasaän kami, berikanlah kesempatan jang seloeas-loeasnja pada lain-lainnja golongan oentoek toeroet merintah soepaja bangsa

kita, jang haroes mempeladjar peratoeran pemerintahan Negri, dengan se-
lekas-lekasnja terhanggap masak oentoek merintah negrinja sendiri.

Penoetoep.

Demikianlah pemandangan kami atas soal hak memilih, baik hak boeat
memilih (actief kiesrecht) dan hak boeat dipilih (passief kiesrecht). Peman-
dangan itoe adalah sedikit loeas, oleh karena hak memilih itoe ialah soeatoe
hak jang penting sangat dalam ilmoe staatsrecht. Dari hak itoe maka ter-
gantoenglah kefaedahannja raad-raad, jang telah didirikan dan jang akan
didirikan, oentoek keperloean rajat.

Apabila raad-raad soenggoeh-soenggoeh didirikan oentoek keperloean rajat,
maka soedah selajaknja hak memilih hendaklah direntjanakan begitoe loeas
sehingga rajat bisa ambil bagian dalam pemilihan. Dengan djalan begitoealah
nanti bisa didapatkan Pemerintahan Rajat (Volkssouveriniteit), sehingga
segala roepa poatoesan diambilnja menoeroet kehendak rajat, menoeroet
kemaean jarat, menoeroet kejakinan rajat, sehingga rajatlah jang haroes
mempoenjai tanggoengan atas berdjalannja poatoesan itoe.

Moedah-moedahanlah pemandangan ini dapat perhatian dimana perloe
perhatikan.

SLAMET.

Daerah-daerah autonom dan soembangan-soembangan tetap dari Negri.

Dengan soerat ideran dari 1e Gouvernements Secretaris tertanggal 2 Oc-
tober 1931 maka diberi tahoekan pada daerah-daerah autonom, bahwa
berhoeboeng dengan keadaan wang Negri jang pada masa ini adalah soe-
kar sekali, Pemerintah terpaksa menimbang kehaimitan-kehaimitan jang le-
bih loeas poela.

Oleh karena itoe terpaksa Pemerintah melakoekan kehaimitan lagi
pada soembangan-soembangan jang tetap dan soembangan lain-lainnja jang
diberikan pada daerah-daerah autonom. Sekarang di beri tahoekan pada
daerah-daerah itoe, bahwa besarlah pengharepannja soembangan-soembangan
terseboet akan ditoeroenkan banjak ataupoen di hapoeskan sekaligoes.

Oleh karena Pemerintah ketahoei, bahwa tindakan, jang seroeapa itoe akan
menjoesahkan pada daerah-daerah autonom, maka Pemerintah merasa perloe
diadakan pemitjarakan tentang hal itoe dengan daerah-daerah tadi lebih doe-
loe. Oentoek mengadakan pemitjaraan itoe maka oleh Direktoer Binnen-
landsch. Bestuur telah ditoendjoekkan toean F. Stibbe, ambtenaar terbeschik-
king boeat Bestuurshervorming, jang sekarang telah dibantoekan pada kantor
Decentralisatie, toean mana akan diwadjabkan mengadakan pemitjaraan-pem-
bitjaraan dengan voorzitter-voorzitter daerah-daerah autonom ataupoen
dengan pegawai jang ditoendjoekkannja oleh voorzitter voorzitter tadi.⁽¹⁾

Noot⁽¹⁾ Menoeroet warta jang terachir, maka jang dapat perintah oentoek menjelidiki
keadaan daerah² autonom ialah toean Strik dan Steenberg.

Demik
Soeng
wakt
taoen 19
mana so
potong 1
Djika
menoero
dalam a
kan lain
jang ar
(penoer
Berho
semoea
atas pad
maka ha
Decentra
laat, ma
Sekali
autonom
memper
Soenggo
wakt
jang dit
Tetap
kehaima
seloeroe
tang ha
dihargai
mengoes
dengan
pemotor
autonom
Lain
kesempa
overleg
Maka
bangan
dan kel
itoe dap
dahannj

Demikianlah sikap Pemerintah atas raad-raad lokaal.

Soenggoehpoen soeatoe hal jang menjedihkan. Sedih, oleh karena pada waktoe ini beberapa dewan-dewan kaboepaten telah merentjanakan anggaran taoen 1932, — adalah djoega jang soedah menetapkan — didalam anggaran mana soedah tentoe dimasoekkan soembangan-soembangan jang akan di potong lagi itoe.

Djika kemoedian atas oesoel toean Stibbe tadi Pemerintah merasa perloe menoeroenkan ataupoen menghapoeskan soembangan jang telah termasoek dalam anggaran itoe, maka madjelis-madjelis harian terpaksalah merentjanakan lain anggaran poela, hal mana tidak moedah, oleh karena dalam tempo jang amat sempit haroes ditjarinja wang penggantian kekoerangan (penoeroenan) soembangan Negri tadi.

Berhoeboeng dengan hal ini allangkah baiknja diperingatkan disini, bahwa semoea verordening-verordening jang bermaksoed memoengoet opcenten atas padjek-padjek Negri, dan akan dilakoekan moelai 1 Januari 1932 j.a.d., maka haroeslah verordening-verordening itoe soedah ditrimanja oleh adviseur Decentralisatie sebeloenja tanggal 1 December j.a.d. Djika ditrimanja ada laot, maka Pemerintah *tidak* akan mengesahkanverordening-verordening tadi.

Sekali lagi, waktoe ini ialah waktoe jang sangat soekar boeat daerah-daerah autonoom. Segala kehendak dan tjita-tjita jang moelja oentoek mengadakan, memperbaiki ini dan itoe bakal tetap misih djadi kehendak dan tjita² sadja. Soenggoehpoen tidak menjenangkan pada sekalian raad-raad jang pada waktoe ini terpaksa memikirkan akan kesoekeeran Negri dan daerahnja, jang ditjintai.

Tetapi meskipun kehendak Pemerintah akan mengadakan kehaimitan-kehaimitan itoe semata-mata tidak akan ditrima dengan girang hati oleh seloeroeh daerah-daerah autonoom, patoetlah kehendak Negri, soepaja tentang hal kehaimitan itoe diadakan pemitjaraan lebih dahoele, dapat dihargai. Lain dari keadaan penghaimitan dahoele, ketika Pemerintah mengoerangi soembangan accres koerang lebih dengan separonja, tidak dengan minta pertimbangannja daerah-daerah itoe lebih dahoele, sehingga pemotongan itoe tidak bisa terasa sama adilnja bagai masing-masing daerah autonoom.

Lain sekarang agaknja! Sekarang masing-masing daerah autonoom diberi kesempatan oentoek memadjoekan keberatannja, sekarang akan diadakan overleg (pemitjaraan) lebih dahoele.

Maka sekarang adalah pangharapan sebesar-besarnja penoeroenan soembangan itoe akan dilakoekan dengan memperhatikan kekajaan, kekoeatan dan keboetoeahan masing-masing daerah autonoom, sehingga kehaimitan itoe dapatlah dilakoekan dengan seadil-adilnja. Bagaimanakah nanti kesoe-dahannja akan diwartakan poela.

Korbannja Decentralisatie

Menoeroet warta jang didapatkan oleh soerat kabar „het Nieuws” maka soembangan tetap dari Negri kepada stadsgemeenten, gemeenten dan plaatselijke raden pada taoen 1932, terketjoeali dalam hal jang perloe sangat, akan didjaboet. oleh karena mana akan didapatkan kehaimitan koerang lebih 3¹/₂ djoeta roepijah pada keloearan biasa, jang diberatkan pada anggaran Negri taoen 1932.

Pertoeakaran fikiran tentang kehaimitan ini deugan daerah-daerah autonoom jang terangkoet tidak akan dilakoekan,⁽¹⁾ oleh sebab Pemerintah berpendapatan bahwa keadaan wang dari stadsgemeenten, gemeenten dan plaatselijke raden hanjalah dipengaroehi sedikit sekali oleh malaise pada waktoe sekarang ini, sehingga kehaimitan didalam roemah tangga daerah-daerah itoe sampai ini waktoe beloen dilakoekan dengan sekeras - kerasnja, sedangkan didalam roemah tangga itoe banjaklah tersemboenji hal - hal jang bisa mengganti dengan setjoekeopnja kehilangan wang soembangan tetap dari Negri tadi.

Soedah barang tentoe dalam hal ini Pemerintah tidak bisa melakoekan paksaan, akan tetapi, pengharapan Pemerintah, bahwa kehaimitan itoe bisa di lakoekan dengan sekeras - kerasnja atas pengoerangan administratie lokaal, Pemerintah akan memboektikan itoe dengan menolak oesoel - oesoel jang bermaksoed akan menaikkan pajak-pajak lokaal.

Oleh karena itoe daerah-daerah autonoom akan tidak bisa menjimpang dari kehendak Pemerintah. maka terpaksalah dalam hal melakoekan kehaimitan daerah itoe akan mengikoeti tauladan Pemerintah. soepaja anggaran-anggaranja bisa tertoeetoe dengan setimbang.

Soembangan-soembangan Negri kepada provincie-provincie dan kepada daerah-daerah autonoom jang ada didalam wengkonnja, soembangan-soembangan mana dengan soembangan-soembangan loear biasa ditetapkan koerang lebih 20 djoeta roepijah, sebagian jang besar akan tidak diberobah, oleh karena provincie-provincie tadi tertimbang dari daerah-daerah autonoom tergantoeng lebih banjak pada bantoean-bantoean dari Negri.

Oleh karena itoe maka soembangan-soembangan pada provincie-provincie itoe boeat taoen 1932 tidak akan ditoeroenken lebih banjak dari 20%. Boeat Provincie Pasoedan demikian itoe berarti dapat kekoerangan 1 djoeta roepijah, boeat Provincie Djawa Tengah f 700 000; dan boeat Provincie Djawa Timoer koerang lebih 1¹/₄ djoeta. Mendjadi dalam hal ini Pemerintah akan menda petkan kehaimitan tiga djoeta roepijah.

Penoeroenan soembangan pada kaboeupaten-kaboeupaten akan dilakoekan lebih kedjam, oleh karena kaboeupaten-kaboeupaten ini bisa menoetoep kekoe rangan itoe dengan memperbaiki soember-soember penerinaan. Pada pendirian dewan-dewan itoe, maka soedah ditentoekan, bahwa dewan-dewan itoe akan mengopper dan melandjoetkan poengoetan pajak-pajak dari Gewes-

Noot⁽¹⁾ Menoeroet warta jang terachir, maka Pemerintah telah menoendjoekkan toean Strik dan Steenberg en oentoek mengadakan pemitjaraan dengan daerah² autonoom (liatlah karangan dimoeka).

telijke R
sehingga
Seloer
sesoengg
soemban
itoe aka

Meliat
kan war
oentoek
toeroenk
meen Ha

Angga
Angga
persidan
f 112,37
dibawah

Afdee
Keloeara
djaan o
afdeeling
f 245;
oemoem
f 136;
tempat-t
han f
f 519;
boeat p
afdeeling
aer min
termaso
terkira 1

Pener
graaf II
f 9,215
paragraf

Oleh
kin koer
sir deng
rimaan-

telijke Raden jang dahoeloe. Demikianlah hanja di lakoekan sebagian sadja, sehingga misih ada beberapa soember penerinaan jang bisa diadakan poela. Seloeroeh 78 kaboepaten-kaboepaten di daerah Djawa dan Madoera sesoenggoehnja haroes menerima koerang lebih lima djoeta roepijah sebagai soembangan dari Negri, akan tetapi adalah pengharapan besar soembangan itoe akan diberikan separonja sadja.

* *

Meliat keadaan jang sedemikian itoe, maka Pemerintah akan menghaimatkan wang sedjoemblah sembilan atau sepoeloeh djoeta pada post „keloearan oentoek keperloean Decentralisatie”, oleh karena mana post ini akan di toeroenkan dari 28 djoeta sampai 18 djoeta roepijah. (salinan dari Algemeen Handelsblad).

Anggaran Kaboepaten Temanggoeng taoen 1932.

Anggaran Kaboepaten terseboet, jang telah ditetapkan oleh Raad pada persidangannja tertanggal 29 September j.l., tertoelep dengan djoemblah *f* 112,378, demikianlah terbagi atas afdeeling² dan paragraaf² seperti dibawah ini :

Afdeeling I, pemerintahan Kaboepaten ditaksir *f* 6,352 ; afdeeling II, Keloearan oemoem dari pekerdjaan techniek *f* 12,005 ; afdeeling III, pekerdjaan oemoem sekedar tidak masoek bilangen bagian lain *f* 32,540 ; afdeeling IV, pembresihan *f* 4,110 ; afdeeling V, pendjagaan pembakaran *f* 245 ; afdeeling VI, penerangan *f* 8,403 ; afdeeling VII, pekoebroeran oemoem *f* 422 ; afdeeling VIII, pengawasan atas bangoenan-bangoenan *f* 136 ; afdeeling IX, peroesahaan pasar-pasar *f* 19,806 ; afdeeling X, tempat-tempat pemotongan *f* 3,098 ; afdeeling XI, pesanggrahan-pesanggrahan *f* 1,360 ; afdeeling XII, beja-beja oentoek menarik padjak-padjak *f* 519 ; afdeeling XIII, pensioen², onderstand² dan lain-lainnja keloearan boeat pegawai-pegawai *f* 600 ; afdeeling XIV, subsidie-subsidie *f* 505 ; afdeeling XV, pindjeman-pindjeman *f* 19,718 ; afdeeling XVI, persediaan aer minoem „pro memorie” ; afdeeling XVII, lain-lain keloearan jang tidak termasuk dalam afdeeling lain *f* 500 ; afdeeling XVIII, keloearan jang tidak terkira lebih doeloe *f* 2,058. Djoemblah *f* 112,378.

Penerimaan : paragraaf I, sisah kelebihan (batig slot) *f* 2.987,11, paragraaf II, soembangan dari Negri *f* 41,030 ; paragraaf III, padjak-padjak *f* 9,215 ; paragraaf IV penerimaan² dari peroesahaan-peroesahaan *f* 59,005 ; paragraaf V, lain-lainnja penerimaan *f* 140,89. Djoemblah *f* 112,378.

Oleh karena semoeanja penerimaan-penerimaan mangkin lama terliat mangkin koerang, maka terpaksa penerimaan-penerimaan itoe haroeslah ditaksir dengan hati-hati. Pelatoeran biasa ialah mengambil rata-rata dari penerimaan-penerimaan dari tiga taoen jang laloe tidaklah bisa ditoeroet, oleh

karena taoen-taoen tadi, apabila terbanding dengan taoen 1931. adalah taoen jang baik, sedang keadaan sekarang ini adalah semangkin soekar. Oleh karena itoe maka oentoek dasarnya taksiran-taksiran itoe ialah penerimaan rata-rata dari taoen 1930 dan bagian setengah taoen pertama dari 1931.

Tetapi oleh karena adalah doea soember penerimaan baroe ialah „pajak sepeda angin” dan „pajak petasan”, penerimaannya masing-masing dapat ditaksir *f* 2500,— dan *f* 2000,—, lagi poela oleh karena adalah wang sisah kelebihan dari taoen 1930, maka anggaran kaboeputen taoen 1932 bisa ter-toetoe dengan djoemblah jang lebih tinggi dari anggaran taoen 1931 (*f* 111.579).

Lain dari itoe, tentang keloearan-keloearan bisa diwartakan seperti berikoet.

Oentoek pemeliharaan djalan-djalan dan lain-lain pakerdjaan jang berhoeboengan disediakan wang sedjoemblah *f* 21.190,— (boeat taoen ini hanja *f* 19.960), dari wang mana *f* 12.390,— disediakan oentoek pemeliharaan djalan-djalan kendaraan (termasoe djoega pembajaran mandoer-mandoer dan koeli-koeli), *f* 4000,— boeat pembelian perkakas-perkakas (materialen) dan asphalt, sedang *f* 4800 disediakan oentoek djalan-djalan jang tidak bisa dipakai boeat kendaraan-kendaraan.

Oentoek memelihara djembatan-djembatan dan polongan² disediakan wang *f* 3500,—, ataupoen *f* 500,— lebih dari ini taoen, demikianpoen berhoeboengan dengan banjaknja djembatan-djembatan boeat sementara pada djalan-djalan jang tidak boleh dipakei oleh kendaraan, djembatan-djembatan mana memperoentoekan lebih banjak pemeliharaan dari pada djembatan-djembatan tetap. Lagi poela oentoek memelihara aloon-aloon dan keboen-keboen radja (plantsoenen) disediakan wang sedjoemblah *f* 1000,— (boeat ini taoen hanja *f* 250) demikianlah berhoeboengan dengan kehendak akan memperbaiki aloon-aloon di iboe kota, jang terliatnja adalah tidak begitoe baik.

Perbaikan djalan-djalan dan lain-lain pakerdjaan jang menoeroetnja, serta perbaikan djembatan-djembatan dan polongan² menilik wang-wang jang disediakanja oentoek keperloeian itoe, akan dikerdjakan seperloenja sadja. Soedah terhanggap tjoekeop, bilamana sementara djalan di kota Temanggoeng, diganti bagian atasnja dan diasfalt, sedangkan tentang hal perbaikan djembatan-djembatan dan polongan² itoelah disingkatkan sampai membaroei polongan² sadja. Oleh karena itoe wang sedjoemblah *f* 6500,— telah dihanggap tjoekeop oentoek pakerdjaan-pakerdjaan itoe.

Pada program termoeatlah djoega penerangan djalan. Di Ngadiredjo semoeanja lentera-lentera minjak tanah akan diganti dengan lentera stormking.

Lagi poela Raad mempoenjai kehendak djika tertimbang perloe akan me-

moeng
Tentan
inspete
anggar
Oleh
pat dal
anggar
keadaa
gap pe
dari Lo

Angga

Angg
f 190,5
taksir *f*
bilang
f 1500;
pasar *f*
ngoendj
afdeelin

Angg
kelebiha
dipakai
pajak
djing *f*
deel 6,
dari pac
bangoen
f 500;
17, bant

Dari
djalan d
1931 *f*
goenake
djalan²
dari wat
Kebajora
radiostat
pasar Pa
pertanian
Boeat
boeatan²

moengoet opcenten atas padjak pengasilan roemah tangga dan verponding. Tentang hal itoe, perihal mana raad misih soerat-menjoerat dengan inspeteur Financien di Magelang, maka diadakan tiga „post memorie” pada anggaran penerimaan.

Oleh karena persediaan aer minoem dan tjoetji oentoek satoe doea tempat dalam wengkon Kaboepaten terhanggap sangat perloe, maka didalam anggaran keloearan dimasoekkan memoriepost „Persediaan aer”.— Pada keadaan wang Kaboepaten tergantoenglah apa kehendak itoe, jang dihanggap penting sangat oentoek keperluan rakjat, bisa dikaboelken (salinan dari Locomotief).

Anggaran Kaboepaten Meester-Cornelis.

Anggaran kaloearan taoen 1932 dari Kaboepaten Meester-Cornelis, besarnya *f* 190,53; diantara mana afdeeling I, Pemerintahan Kaboepaten dapat di taksir *f* 11,561; afdeeling II, pakerdjaan oemoem sekedar tidak masoek bilangan bagian-bagian jang lain *f* 52,321; afdeeling IV, penerangan djalan *f* 1500; afdeeling V, bangoen-bangoenan *f* 180; afdeeling VI, pendjabatan pasar *f* 9.490; afdeeling VII, subsidie² dan ongkos-ongkos oentoek mengoendjoengi congres *f* 315; afdeeling IX, pendjabatan oetang *f* 10.568; afdeeling XII, belandja jang tidak terkira *f* 2.508.

Anggaran penerima'an besarnya *f* 90.513, diantara mana onderdeel 1, sisa kelebihan menoeroet perhitoengan jang di toetoept taoen 1930, sekedar tidak dipakai boeat soeatoe kaperloeian dapat di taksir *f* 4.200; onderdeel 2, padjak mengadakan kesoeka'an oemoem *f* 2.645; onderdeel 3, padjeg andjing *f* 400; onderdeel 4 bia idin mendjoeal minoeman keras *f* 60; onderdeel 6, padjak atas pendjoealan petasan *f* 3.300; onderdeel 7, opcenten dari padjak penghasilan *f* 1000; onderdeel 13, penghasilan dari hal bangoen-bangoenan *f* 600; onderdeel 14, penghasilan dari pendjabatan goedang *f* 500; onderdeel 16, pembajaran jang tetap dari Negri *f* 20.907; onderdeel 17, bantoean loear biasa dari Negri *f* 20.907.

Dari anggaran terseboet nampaklah, bahwa oentoek memelihara djalan-djalan dan boeatan² menoeroetnja disediakan wang *f* 12.000,—, (boeat taoen 1931 *f* 12.113,—). Dari wang persediaan ini, maka *f* 3.420,— akan dipergoenaken oentoek memelihara djalan roempoet; wang *f* 4.856,— oentoek djalan³ batoe dan wang *f* 3.725,— oentoek djalan-djalan asfalt ialah *a* djalan dari wates stadsgemeente Betawi (Rawabelang) sampe ke roemahnja wedana Kebajoran, *b* djalan dari kota Kebajoran sampai ke djalan teroesan ke radiostation, *c* djalan dari wates stadsgemeente Mr. Cornelis sampai ke pasar Pasarminggoe dan *d* djalan dari pasar Pasarminggoe sampai ke kebon pertanian di Ragoenan.

Boeat memperbaiki pakerdjaan jang berat³ dan membaharoei djalan² dan boeatan² jang menoeroetnja disediakan wang *f* 21.374,— (boeat taoen 1931

f 17.300,—), dari wang mana / 18.000,— akan dipergoenakan oentoeik menggiling dan mengasfalt djalan Kebajoran — Soedimara dan f 3.374,— oentoeik menbetoelkan got² tanah djadi got² tembok. Lagi poela oentoeik memperbaiki pekerdjaan jang berat² pada dan menbaharoei djembatan² dan polongan² disediakan wang f 2.686,—, sedang oentoeik memriksa pakerdjaan jang dibaroekan dan diperbaiki tersedia wang f 1.000,—.

Ontvangen boekwerken.

Oud Soerabaia.

Ernst schrijft in „Onze Stem” :

Uitgegeven door de stadsgemeente Soerabaia ter herinnering aan het 25 jarig bestaan der gemeente, is in den handel een boekwerk verschenen, behandelende, de geschiedenis van Soerabaia van af de vroegste tijden tot aan de instelling van de stadsgemeente, bewerkt door G. H. von Faber, die in zijn hieraan voorafgegaan werk: *A short history of Journalism in the Dutch East-Indies*”, welk werk zeer gunstig is ontvangen, reeds heeft getoont een ijverig historie-vorscher te zijn.

De stadsgemeente heeft zich geen beter blijvend herinnerings-objekt kunnen kiezen. Het werk is in alle opzichten goed verzorgd.

Door de stadsgemeente daartoe in staat gesteld, hebben de schrijver en de drukker, de firma G. Kolff & Co, ieder het beste van wat in hun was, aan dit boekwerk kunnen geven. De gebroeders Rotting, leiders van het drukkerij-bedrijf der firma G. Kolff & Co. te Soerabaia, hebben alle moeilijkheden weten te overwinnen en aan de afwerking en verzorging van geheel dit boekwerk, zooveel zorg besteed, dat deze uitgifte is geworden, een standaardwerk van boekdrukkunst, waarop de firma trotsch mag zijn, maar niet minder, Nederlandsch Indië en wel Soerabaia in het bijzonder. Met recht mag dit boekwerk ten voorbeeld worden gesteld. Uit teks en clichés, en heel de afwerking, blijkt ten volle, dat ook in Ned. Indië, de boekdrukkunst op hoog peil staat.

Maar op niet minder waardeering heeft de inhoud aanspraak. Uit een enorme schat van, na jaren lange arbeid met volharding verzamelde gegevens, plaatwerken en photographiën, uit oude oorkonden, documenten en dagbladen, geput uit oude archieven en familiepapieren, uit particulier bezit en historische overblijfselen, heeft de samensteller zich een rijkdom van materiaal verzameld, genoeg om nog meerdere werken van minstens gelijken omvang en even belangwekkende inhoud als dit boekwerk, het leven te doen zien. Tijd, energie en geldelijke offers, heeft de volijverige, nog jeugdige schrijver, gedurende vele jaren ten koste gelegd aan de vervulling van zijn levensdroom, meer belangstelling te wekken voor zijn geliefd Soe-

rabaia,
te boek
en strev
BAIA”
van zij
wijze, n
het min
staande
van Ne
der bev
met eer
persone
(Soera-
meente

De g
uitgesp
het lev
periode
te herin

Onne
materia
verschi
dankba
materia
Even
gegeve
verdeel
moeste

De s
lofs —
mensch
meerde
van zij
Met
te 's C
is tege
te Ban
Het
hebbet
Het
bestuu

boek
—
boek
dan
aan
—
et 25
enen,
n tot
; die
n the
heeft
object
er en
was,
an het
moei-
g van
orden,
g zijn,
zonder.
eks en
lië, de
it een
gege-
nten en
lier be-
om van
is gelij-
t leven
ge, nog
ervulling
efd Soe-

raabaia, de stad zijner geboorte en inwoning. De geschiedenis van Soerabaia te boekstaven en daardoor aan de vergetelheid te ontrukken, is het doel en streven van dezen Indischen historie-vorscher. In zijn „**OULD SOERA-BAIA**” heeft hij zich blijkbaar met hartstocht gewijd aan de bereiking van zijn doel en is daarin wonderwel geslaagd. Op eenvoudige prettige wijze, nuchter en zakelijk, zonder in het minst het mooie aan te dikken of het minder mooie te verdoezelen, roert de schrijver elk gebied in verband staande met het stadsleven en den groei van de stad tot eerste handelsstad van Ned. Indië. Bestuur, handel en industrie, kunst en nijverheid, het leven der bevolkingsgroepen, worden hoewel beknopt, beschreven en verduidelijkt, met een groote hoeveelheid reproducties van kaarten, tijpen en photo's van personen en stadsbeelden, van af de oudste tijden, waarin de naam Soerabaia (Soera-ing-baja) het eerst wordt genoemd, tot aan de instelling van de gemeente in 1906.

De groote liefde voor zijn geboorte-stad heeft de samensteller in dit werk uitgesproken door de daad, belangstelling te wekken ook bij diegenen, die het leven in een Indische stad enkel opvatten als een noodzakelijke levensperiode, om straks na volbrachten arbeid zich nog enkel de ongeneugten te herinneren.

Onnoemlijk vele moeten de moeilijkheden zijn geweest, al het benodigd materiaal in handen te krijgen. De bereidwilligheid en hulpvaardigheid van verschillende diensten en personen, worden dan ook door den samensteller dankbaar herdacht, waardoor het hem mogelijk is geworden, het benodigd materiaal te verzamelen.

Even zoo vele moeilijkheden moet het ordenen van den chaos hebben gegeven. Deze moest worden geschild en gerangschikt. Door indeelen en verdeelen moest er lijn in worden gebracht; door splitsing en voegen, moesten hiaten worden aangevuld.

De samensteller heeft het werk opgedragen aan de familie Dr. R. J. Roelofs — Achenbach te Soerabaia, waaruit de dankbaarheid spreekt voor de menschen bij wie de schrijver sedert jaren aan huis is en die hem in meerder opzicht in de gelegenheid hebben gesteld, aan de verwezenlijking van zijn doel te arbeiden.

Met evenveel dankbaarheid worden genoemd Prof. Fruin, rijks-archivaris te 's Gravenhage, die ook op meest onbaatzuchtige wijze den samensteller is tegemoet gekomen; de Directeur van de Militaire Constructie Winkel te Bandoeng, die kisten materiaal voor het doel heeft afgestaan.

Het zal te ver voeren allen te noemen, die op meer of minder mate, hebben bijgedragen aan den materiaal-voorraad.

Het meest erkentelijk blijft de samensteller echter aan het stadsgemeentebestuur van Soerabaia, welk college de uitgifte heeft willen financieeren.

De uitgifte van dit boek is de belooning voor den arbeid en heeft de samensteller daarmede het doel bereikt, de geschiedenis van Soerabaia aan de vergetelheid te hebben ontrukkt. Nu rest den ijverigen samensteller nog den nieuweren tijd onder de aandacht te brengen, waarvoor met medewerking van verschillende diensten, lichamen en particulieren reeds wordt gewerkt voor de uitgifte van een volgend boek: „Nieuw Soerabaia”.

„**OLD SOERABAIA**” is een aanwinst voor elke boekerie.

Lezers en samensteller mogen dankbaar zijn, dat het stadsgemeente-bestuur de uitgifte heeft mogelijk gemaakt, maar waar dit werk zoo scherp de verschillen belicht van, voorheen en thans, worden scherp op den voorgrond gesteld, de verbeteringen sedert door het gemeente-bestuur bewerkt en heeft dit boek daardoor bijzonder propagandistische waarde, waarom ook de stadsgemeente dankbaar mag zijn, dat dit werk verschenen is. De meerder bekendheid van de toestanden, hoe die waren en hoe die nu kunnen worden waargenomen, zal ongetwijfeld bij de huidige burgerij meerdere belangstelling wekken voor de stad en het stadsleven.

Personalia.

Benoemd:

tot lid van den Provincialen Raad van West-Java, M. G. Meyer te Soebang;

tot lid van de „Bouwbeperkingscommissie”, Ir. A. H. Stam, hoofd van de afdeling gezondmakingswerken en volkshuisvesting van het hoofdkantoor van den D. V. G.

Verkozen:

tot lid van den Provincialen Raad van Midden-Java, R. V. L. Beekveld, Salatiga;

tot lid van den stadsgemeenteraad van Magelang, A. H. G. Ungerer, gouvernements veearts.

Officieele Mededeelingen.

Het Bestuur der Vereeniging van Locale Belangen is samengesteld als volgt: G. de Raad, Voorzitter H. J. Drost, Secretaris, F. W. M. Kerchman, Penningmeester te Semarang, H. I. Bussemaker te Soerabaia, A. Meyroos te Batavia, R. Slamet te Semarang, M. Soetardjo te Grisse, Mr. J. M. Wesselink te Medan, R. A. A. Wiranata Koesoema en Ir. J. E. A. von Wolzogen Kühr, beiden te Bandoeng.